

AdrijaŽ GANE PIJAČE
PRVOVRSTNA VINA
ŽRELEC pri Celovcu

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik IX.

Celovec, petek, 20. avgust 1954

Štev. 33 (643)

Zaman ves krik in vik

Avstrijsko gospodarstvo kaže po vojni brez dvoma lep razvoj. Statistike prikazujejo pot navkreber na vseh področjih gospodarskega življenja. Tako privatno kot državno gospodarstvo je preživelo povojno krizo in gospodarska obnova je taka, da že davno presega predvojno stanje. Tudi združeno gospodarstvo v Avstriji je sledilo splošnemu razvoju. „Landesverband“ kmečko-gospodarskih združenj na Koroškem je po vojni zgradil ogromno moderno klavnico, velikanske silo-naprave, obnovil vsepovsod svoja skladišča in pozidal nebroj novih.

Ta splošni avstrijski gospodarski razvoj, ki ga vidimo dan za dnem v novih veličastnih zgradbah, jasno ni mogel popolnoma preiti koroške Slovence. Tudi naše ljudstvo ni stalo prekrižanih rok, temveč je po hudih udarcih zadnje vojne močno pljunilo v roke in zgrabilo za delo. Zal so bili udarci vojne pri nas hujši in je šla zato obnova bolj počasi. Tembolj so zato pohvale in priznanja vredni gospodarski podvigi naših izseljencev, tembolj občudovanja vredna gospodarska obnova naših zadrug in ostalih naših organizacij. Občudovanja vredna posebno še zaradi tega, ker je bilo treba najprej nebroj procesov za poživitev po nacistih razpuščenih organizacij in za drug in še večje število procesov za vrnitev od nacistov uropanega premoženja. Saj se je n. pr. samo „Solsko društvo“ moralo leta in leta boriti z najvišjimi oblastmi za svoj obstoj. Nič drugače se ni godilo zadrugam. In sedaj so te obnovljene organizacije spet obnovile svoja poslopja. Slovenska prosvetna zveza je spet zgradila svoj med vojno požgani dom v Zitari vesi in popravila „Delavski dom“ v Podljubelju, na katerem nacistični usurpatorji niso zabili niti enega žebila, da je že gradbeno oblast zahtevala čimprejšnjo popravilo. Najstarejša zadruga v Avstriji sploh — v St. Jakobu v Rožu je na svojem zemljišču zgradila skromen magazin, v Skofičah so popravili prav tako od nacističnih gospodarjev popolnoma zanemarjeni dom, v Sindi vesi so dogradili k staremu skladišču potrebni dozidek, v Sekiri končno so se ojunčili naši združniki zgraditi na najlepši točki Vrbskega jezera prekrasen združni dom za zimske tečaje, v polletnih mesecih pa so mu vestni gospodarji namenili tujsko-prometne naloge. . . . Res samo potrebne obnove in zgradbe, ki v ničemer ne morejo konkurirati s palačami in zgradbami, ki so nastale po vojni v Avstriji.

Človek bi pričakoval, da bo javnost z zadovoljstvom vzela na znanje to gospodarsko žilavost našega človeka. Toda istočasno, ko se avstrijski listi upravičeno zgražajo nad političnim, kulturnim in gospodarskim zapostavljanjem avstrijske manjšine v Južnem Tirolu po Italijanih, je koroški šovinistično-reakcionarni tisk započel nebrzdano kampanjo proti koroškim Slovencem. Po načrtnem hujskanju proti dvojezičnemu šolstvu in gonji proti politiki nacionalne strpnosti in mednarodnega sodelovanja jim je v zadnjem času trn v peti naša skromna gospodarska dejavnost. V svojem šovinističnem žargonu govorijo o „titokomunističnih nakupih“, pišejo o „zaskrbljenosti zaradi nakupa titokomunističnih oporišč“ in še o „z zlatom obloženih osliih, ki prihajajo čez Karavanke“.

Namen je prozoren: spet bi radi organizirali poseben realitetni urad liki bivše „Kärntner Bodenvermittlungstelle“, ki naj bi s pomočjo „javnih sredstev“ skrbel za germanizacijo naše zemlje in dotok „čistokrvnih“ priseljencev v naše kraje, ki so, kakor nas uči nedavna zgodovina, skoraj brez izjeme kot prvi ilegalci izdali koroško domovino. Šele novembra lanskega leta so poznani „prijatelji“ našega ljudstva, po lastnem nazvanju „domovini zvesti odločneži“ stvorili takomimovano nadstrankarsko „obrambno in obmejno podporno organizacijo“. Novi vik in krik je že delo te Heimatbundove naslednice. Šovinistični tisk to tudi čisto jasno pove in se celo predrzne terjati za to svojo šovinistično dejavnost javna sredstva.

Naj bo čisto jasno povedano: ves vik in krik je popolnoma neupravičen, ker se ne dogaja čisto nič posebnega. Koroški Slovenci se končno le začnemo zavedati, da imamo kot avstrijski državljani isto dolžnost in pravico, da gospodarsko de-

lamo, kakor vsi ostali Avstrijci. Kdor nam odreka to pravico, dela v nič ustavni zakon o enakosti vseh državljanov, ki je osnova sleherne demokracije.

Pa kaj še se je zgodilo? „Allgemeine Bauernzeitung“ — list krščanskega Gruberjevega Bauernbunda prikazuje v svoji številki z dne 7. avgusta 1954 vso veliko nevarnost slovenske infiltracije. Kjerkoli že je naša informacija, tam bi morala mimo vseh netočnosti zvedeti tudi, koliko truda, vlog, prizivov in povrnitvenih procesov je bilo potrebno, da smo končno obnovili svoje desetletja stare organizacije in dobili vrnjeno vse nam po nacistih ukradenno premoženje. Vse kaže, da bi „Allgemeine Bauernzeitung“ pač raje videla še danes uzakonjen nacistični velerop koroškega slovenskega premoženja. Naj bi „krščanski“ gospodje vsaj malo premislili, kaj vse dosledno izhajajo iz njihovega postavljanja. Ob takem mišljenju se pač ne čudimo, zakaj ti gospodje zavirajo razvoj slovenskega združništva, zakaj preprečujejo izgradnjo slovenske kmetijske šole, zakaj slovenskima gospodinjiskima šolama nočejo dati pravice javnosti, zakaj je toliko gospodarske diskriminacije koroških Slovencev prav na kmečko-gospodarskem področju.

Naj se gospodje zato nikakor ne ču-

dijo, da koroški Slovenci nočejo več nasediti njihovim zlaganim frazam, temveč se raje odločijo za napredne, demokratične sile v deželi, in to brez posebnih paktov in dogovorov! Ti so namreč prav take izmišljotine in izrodki histerične šovinistične fantazije — to bo brez dvoma moral proces v Gradcu dokazati, — kakor sedanje pravljice o nevarnosti slovenske gospodarske infiltracije južne Koroške.

Ali naj ponovno zbiramo prihranke naših delovnih ljudi in jih hranimo kot rezervo v zlatu, da nam jo bo ponovno pogoltnil eventualni novi Hitler, ki bi ob zmagi take mentalitete gotovo spet našel svoje trabante na Koroškem? Kaj, ko bi se „Allgemeine Bauernzeitung“ raje zanimala, kje so ostale po nacistih uropane zlate rezerve naše Združene zveze in njenih včlanjenih zadrug? Mislimo, da bi bilo za gospodarski list in za gospodarske kroge lepše, če bi pozdravili novi lepo urejeni hotel na edinstveni točki v Sekiri kot nov udoben dom za številne tuje, ki iščejo oddih v naši prelepi Koroški, kakor da napadajo to moderno tujsko-prometno ustanovo, ki je že letos privabila lepo število tujcev. Menda bi jim številni rajhovski Nemci, ki so letos tam prebili svoj dopust, lahko povedali, (Nadaljevanje na 8. strani)

Spet enkrat gre za avstrijsko državno pogodbo

V zadnji številki smo poročali o avstrijski noti vladam štirih zasedbenih velesil, ki imajo čete v Avstriji in ugotovili, da so zapadne vlade na omenjeno noto, ki predlaga ustanovitev stalnega odbora štirih veleposlanikov na Dunaju za proučevanje možnosti za olajšanje zasedbenega režima, že odgovorile pozitivno, medtem ko dotlejši moskovskega odgovora še ni bilo. Medtem je odgovorila tudi Moskva, vendar na konkretni avstrijski predlog odklonilno.

Moskovski odgovor, ki je bil izroččen avstrijskemu veleposlaniku v Sovjetski zvezi koncem minulega tedna, izraža mnenje, da ustanovitev odbora s takimi cilji ne bi služila približevanju stališč glede avstrijske državne pogodbe. S svoje strani pa predlaga sovjetska vlada, naj bi se sestali veleposlaniki ZDA, Velike Britanije, Francije in Sovjetske zveze ter ob prisotnosti avstrijskih predstavnikov razpravljali o reševanju še odprtih vprašanj v zvezi z osnutkom avstrijske državne pogodbe. Kakor je v odgovoru rečeno, obstoja možnost za sklenitev avstrijske državne pogodbe s ciljem zopetne vzpostavitve svobodne in neodvisne avstrijske

države in zato smatra sovjetska vlada, da bi morali na Dunaju nadaljevati z razgovori o državni pogodbi po diplomatskih običajih in ob sodelovanju avstrijske vlade, kakor je to izjavila že ob zaključku Berlinske konference.

Z moskovskim odgovorom, ki prav tako predvideva konferenco na Dunaju, le da z drugim ciljem kakor Zapa in predhodna avstrijska nota, je vsekakor ustvarjena možnost, če bodo ZDA, Francija in Velika Britanija na to pristale, da pride državna pogodba spet na dnevni red mednarodnega političnega dogajanja. Britanski krogi so že izjavili, da bodo moskovski odgovor skrbno proučili, medtem ko se Amerika bolj distancira in izjavlja, da predlagana konferenca ne bi bila pristojna za razgovore o državni pogodbi. Na drugi strani pa je te dni ameriški senator Flanders v nekem intervjuju izjavil, da bi bila najbolj pripravna za rešitev avstrijskega vprašanja konferenca državnih šefov štirih velesil. Izrazil je mnenje, da bi bil ameriški predsednik Eisenhower pripravljen za tako konferenco in bi morda celo prišel na Dunaj.

Nova nevarnost za Korejo?

Obisk predsednika Južne Koreje Sing Man Rija v Združenih državah Amerike na splošno ni izpadel najbolj uspešno in je moral Sing Man Ri ob svojem povratku v domovino sam priznati, da tudi Amerikanci niso preveč navdušeni za njegove načrte, ki se le nekoliko preveč približujejo netenju nove vojne. Kljub temu pa smatrajo v političnih krogih, da njegov obisk ni bil čisto zaman ter izjavljajo, da je verjetno ravno na podlagi razgovorov, ki jih je Sing Man Ri imel ob svojem obisku v Ameriki, prišlo do sklepa komisije za združitev in obnovo Koreje, da je pooblastila združeno poveljstvo na Koreji, naj upravo na področju severno od 38. vzporednika prepusti vladi Južne Koreje. V tozadevnem obvestilu imenovane komisije sekretariatu Organizacije združenih narodov je rečeno, da je bil ta ukrep potreben zaradi tega, ker so se po ukinitvi sovražnosti vrnilo v to cono njeni prejšnji

prebivalci, ki so se med boji umaknili v južne kraje in da bi bile vojaške oblasti preobremenjene, če bi morale voditi tudi upravo na tem področju.

Naj bo stvar taka ali drugačna in naj so navedeni vzroki resnični ali tudi ne, dejstvo je, da taki ukrepi lahko spet privedejo do novih zapletljajev med Vzhodom in Zapadom, ker je le malo verjetnosti, da bi Sovjetska zveza brez ugovora vzela na znanje nepredvideno razširitev pristojnosti južnokorejske vlade, marveč je pričakovati, da bo to vprašanje sprožila na prihodnji generalni skupščini OZN. Zlasti potrjuje to domnevo dejstvo, da je zadnje ukrepe komisije za združitev in obnovo Koreje smatrati kot posledico neuspeha pri reševanju korejskega vprašanja na zadnji ženevski konferenci in ko je postalo bolj kot kdaj koli prej očitno, da bo ostala Koreja še dalj časa razdeljena na dva dela.

Maršal Tito obiskal Koper

Nepričakovano je prispel minulo nedeljo popoldne predsednik FLRJ maršal Tito na jahti »Jadranka« v Koper, glavno mesto jugoslovanske cone Svobodnega tržaškega ozemlja. Z maršalom Titom sta prispela tudi podpredsednika zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj in Aleksander Ranković.

Maršal Tito je na svoji jahti sprejel predstavnikne ljudske oblasti v jugoslovanski coni STO in predstavnike Jugoslovanske ljudske armade. Razgovarjal se je z njimi dalj časa in nato s svojimi sodelavci spet zapustil koprsko luko. Zapadni tisk, ki omenja nenaden Titov obisk v Koprju, domneva da je bil v nekaki zvezi z reševanjem tržaškega vprašanja.

Višinski se je ustavil v Parizu

Na svoji poti iz Moskve v New York, kjer bo prevzel spet vodstvo sovjetske delegacije pri OZN, se je namestnik zunanjega ministra ZSSR Andrej Višinski od torka do četrta ustavil v Parizu. Sprva so domnevali, da namerava imeti kake razgovore s predstavniki francoske vlade, morda celo s predsednikom Mendes-Franceom pred njegovim odhodom v Bruselj, kjer se je včeraj začela konferenca zunanjih ministrov Evropske obrambne skupnosti. Takim domnevam primerno so njegov prihod v Pariz vladni in uradni krogi Zapada ocenili kot politično senzacijo, ki pa se je izjalovila. Višinski se je, ne da bi imel kak pomemben razgovor s francoskimi predstavniki, včeraj vkrcal na ladjo »Queen Mary« ter odpotoval naprej v New York.

Britanci že zapuščajo Suez

V skladu z nedavno sklenjenim sporazumom med Veliko Britanijo in Egiptom, so minuli terek britanske zasedbene čete začele zapuščati področje Sueškega prekopa. Pri tej prvi evakuaciji gre za dva bataljona, ki štejeta skupno 2.000 mož. Eden bo premeščen v domovino, drugi pa na otok Malto.

Evropska obrambna skupnost pred usodno odločitvijo

Včeraj se je začela v Bruslju konferenca zunanjih ministrov šestih držav, ki stvarjajo Evropsko obrambno skupnost. Glavni dve osebnosti te konference, francoski ministrski predsednik in zunanji minister Mendes-France ter zapadnonemški kancler, ki prav tako sam vodi zunanje posle svoje vlade, Konrad Adenauer, sta prispela v glavno mesto Belgije že v sredo popoldan. Oba, Mendes-France in Adenauer sta imela kmalu vsak po svojem prihodu razgovor z belgijskim zunanjim ministrom Spaakom, kar kaže na to, da bo Spaak igral posredovalca med Francijo in Zapadno Nemčijo na tej konferenci.

Gre predvsem za obravnavo francoskih dodatnih predlogov, ki bi po eni strani omogočili ratifikacijo pogodbe o Evropski obrambni skupnosti s strani francoskega parlamenta, po drugi strani pa bi, kakor pravijo, povzročili neveljavnost že storjenih ratifikacij s strani drugih držav, če bi bili v celoti sprejeti. Zato in ker so se zlasti države Beneluxa že izjavile proti sprejetju francoskih predlogov v celoti, je pričakovati, da bo rešitev vprašanja trd oreh za Bruseljsko konferenco.

Po mnenju belgijskih, nizozemskih in luksemburških političnih krogov so možne le nekatere manjše spremembe in bo moral Mendes-France pristati na kompromis, če bo hotel doseči vsaj nekaj sprememb pogodbe. To dejstvo pa ga spravlja spet v nevarnost pred francoskim parlamentom, ki ob nezadostnih spremembah sedanjega besedila pogodbe ne bi ratificiral.

Bistveni moment za morebitni uspeh ali neuspeh konference pa je še v tem, kako močan bo posredni vpliv ZDA na njej, kajti zunanji minister Dulles se je te dni izjavil proti vsakršni spremembi.

Tržaško gospodarstvo znatno nazaduje

Ko so se pred nedavnim razgovarjali v Trstu gospodarstveniki Jugoslavije in zastopniki zavezniške vojaške uprave o možnostih, kako bi poživili trgovinske odnose med Trstom in Jugoslavijo, je jugoslovanska delegacija predlagala znatno zvišanje prometa, kar bi v veliki meri omililo krizo tržaškega prometa in tržaške industrije, ker bi Jugoslavija z dohodki svojega izvoza v Trst lahko financirala številna naročila pri tržaški industriji. S tem bi bilo mnogo pomaganega tržaškemu gospodarstvu, ki v zadnjih mesecih vedno bolj nazaduje, čemur je v prvi vrsti kriv padec proizvodnje industrijskih obratov. In ta padec gre v veliki meri na račun preveč omejene blagovne izmenjave med Trstom in Jugoslavijo, kar je predvsem posledica italijanskega vpliva pri urejanju tržaškega gospodarstva, ker italijanski krogi pač tudi v trgovini vidijo politikum, ne oziraje se na to, da je takšen nezdrav razvoj škodljiv in usodepoln ne le za posameznike, marveč za vse prebivalstvo dotičnega področja.

Padanje proizvodnje tržaških industrijskih obratov, ki se nenehoma večja že skoraj celo leto, je posebno v prvih mesecih tekočega leta doseglo katastrofalne razmere, kar občutno vpliva tudi na dohodke državne blagajne, kajti posledica znižanega obsega kupčij, zmanjšanja zaposlenosti in padca industrijske proizvodnje je nujno tudi znižanje dohodkov proračuna. Zanimivo je dejstvo, da je prišlo do občutnega padca dohodkov celo tudi pri državnem monopolu, kar je vsekakor nenavaden pojav, saj gre tukaj v bistvu za predmete, ki se že po svoji naravi nekako stalno enako prodajajo in niso podvrženi takemu nihanju kot ostali predmeti. Če pa je državni monopol kljub temu dobil v svojo blagajno znatno nižje vsote, potem to dokazuje, da je prebivalstvo bilo prisiljeno, štediti pri stvarih, kot so na primer sol, cigarete in podobni artikli za široko potrošnjo. V istem času so se dvignili edino le dohodki od carine, kar pomeni, da je bilo tržaško gospodarstvo prisiljeno, okoristiti se v precejšnji meri s tujimi tržišči, tako za nakup kot tudi za prodajo, ker pač domači trg očitno ni nudil dovolj ugodnih možnosti.

Sicer postane s tem jasno, da se je povečal obseg zunanje trgovine, kljub temu pa doslej na tem področju še ni bilo doseženega tistega cilja, ki bi edini lahko zagotovil zadovoljiv razvoj tržaškega gospodarstva. Gre tukaj namreč za trgovinske odnose med Trstom in Jugoslavijo ter cono B Svobodnega tržaškega ozemlja, s katerima merodajni za tržaško trgovino, ki se morajo v veliki meri ravnati

po navodilih italijanskega ministrstva za trgovino v Rimu, le neradi trgujejo, ker je Italija pač že vsa leta po vojni iz političnih razlogov hotela to trgovino čim bolj omejiti, kar se je zlasti zaostrišlo začetkom tega leta.

Italijanski vpliv se v veliki meri čuti tudi pri dosedanjem poteku uvodoma omenjenih trgovinskih pogajanj med jugoslovansko delegacijo in zastopniki zavezniške vojaške uprave. Začetnemu optimizmu je namreč kaj hitro odklenkalo, ko so bila pogajanja preložena, in sicer z motivacijo, da mora zavezniška vojaška uprava proučiti obširne jugoslovanske predloge, kar pa v bistvu ni nič drugega kot slab izgovor, ker so ti predlogi stari že dovolj, da bi imeli v Trstu ne le eno možnost, zavzeti do njih svoje stališče. V ozadju je spet stara taktika Italije, kateri so že leta 1948 prepustili nadzorstvo nad trgovinsko izmenjavo med Trstom in tujino, da bi ponovno zavlekla sklenitev gospodarskega sporazuma z Jugoslavijo za nedoločen čas ali pa vsaj dotlej, da bi Italija dobila v svoje roke celotno upravo v coni A.

Pa ne samo na področju industrije in zlasti trgovine se čuti usodni vpliv italijanskega nacionalizma na tržaško gospodarstvo, marveč prihaja le-ta v enaki meri do izraza tudi na drugih področjih, kakor na primer na področju turizma, ki pomeni za vsako državo ali področje bogat vir dohodkov. Trst sicer nima dovolj lastnih pogojev za zadovoljiv razvoj turizma, igra pa lahko pomembno vlogo, kot

prehodna točka, od koder bodo tuji potovalci na vse strani, hkrati pa dajali tudi lep donos tržaškemu gospodarstvu. Če pogledamo položaj Trsta, potem lahko ugotovimo, da gre pretežno del turistov, ki na svoji poti obiščejo za nekaj dni Trst, v Jugoslavijo. Ravno to pa ne gre v račun italijanskim nacionalistom tako v Trstu samem kot v Italiji, zato z gotove strani kaj radi strupeno napadajo tako Jugoslavijo kot tudi njen turizem, pa čeprav je ravno od jugoslovanskega turizma v precejšnji meri odvisen tudi tržaški. Kakšnih metod se pri tem poslužujejo, kaže primer, ko je skupina nahujskanih mladeničev v nekem tržaškem baru napadla dve francoski turistki samo zato, ker sta ti dve izjavili, da potujeta v Jugoslavijo. Da taki pripetljaji ne morejo koristiti razvoju tržaškega turizma, je razumljivo, ker iredentizem in šovinizem v tem primeru nikakor nista na mestu. Posebno velja to še ob dejstvu, da bi tesnejša turistična povezava med Jugoslavijo in Trstom močno okrepila tržaški turizem in s tem prispevala mnogo v državno blagajno.

Na vseh področjih tržaškega gospodarstva se kaže občutno nazadovanje, kateremu je v veliki meri kriv italijanski vpliv, ki daje slutiti, da se razmere tudi potem ne bi izboljšale, če bi Italija prevzela celotno upravo. Izgleda, da rimske obljube o gospodarskih olajšavah, ki naj bi jih bil deležen Trst pod italijansko upravo, niso bile preveč resno mišljene.

BOLIVIJA — dežela nemirne zgodovine in socialnih kontrastov

Republica de Bolivia — tako se uradno imenuje — je dežela, ki je doživela več revolucij neodvisnosti. Saj so vedno spet prihajale vesti o udarih, revolucijah, o volitvah, ki presenečajo ali razočarajo vsako pričakovanje. Te revolucije so v veliki večini organizirali častihlepni generali, pogosto s pomočjo tujine in za koristi raznih rudarskih družb. Bolivija je bogata rud, — namreč prva na svetu v pridobivanju antimona, tretja v pridobivanju kositra in peta v pridobivanju volframa, vendar so ji te rude namesto sreče prinašale do sedaj le nesrečo.

Poleg notranjih uporov in revolucij je imela Bolivija tudi več vojn s svojimi sosedi, kjer je zaradi neposobnosti svojih generalov in zaradi najrazličnejših vzrokov izgubila lepe predele svojega ozemlja. Od leta 1539 španska posest, ki se je leta 1825 otrsela tega gospodarstva, je morala Bolivija na primer leta 1879 svoje obalno ozemlje — po izgubljeni vojni — odstopiti Čileju, a leta 1909 del svojega ozemlja Braziliji. Šele leta 1938 so bile z razsodništvom dokončno določene njene meje. Politične stranke so bile vedno le nekaka zunanja oblika ali maska, za katerimi so se skrivali posamezni grabežljivci ali častihlepni avanturisti.

Kje so vzroki tako nemirne zgodovine? Prav gotovo je eden glavnih vzrokov težak življenjski položaj, v katerem živi večina prebivalcev. Velika večina prebivalcev dela v rudnikih, kjer so zelo slabi de-

lovni pogoji. (Povprečna življenjska doba rudarjev je 27 let). Čeprav so delali v rudnikih možje, žene, otroci — rudarska družina ni zaslužila dovolj za najosnovnejše življenjske potrebe. Odgovorni za to veliko siromaštvo pa so v glavnem trije veliki magnati kositra: Bolivijanec Simon Patino, Nemeč Mauricij Hohnschild in Adami, človek s španskim imenom, ki pa živi večinoma v Švici. Ti trije kapitalisti so vladali Boliviji polnih 30 let. Od svojih ogromnih dobičkov so plačevali davka le 18%, 82% pa so obdržali za sebe. Potem ni čudno, če je bila samo Patinova družba finančno močnejša od vse bolivijanske države in da so vladali in deloma še vladajo tako ogromni socialni kontrasti v njej.

Pred dobrimi dvema leti pa se je začelo v državi nekaj novega. Zemlja revolucij in bede je doživela še eno revolucijo, ki je bila najbolj krvava. Pri volitvah leta 1951 je zmagal voditelj MNR (nacionalnega revolucionarnega gibanja) Victor Paz Estenzorro. Nacionalna revolucionarna stranka je sicer buržoazna stranka, vendar jo je nezadržno gibanje ljudskih sloiev in predvsem dobro organiziranih rudarjev prisililo ter jo še nadalje tira z revolucionarnim ukrepom. S poddržavljanjem rudnega bogastva, z uvedbo splošne volilne pravice in z agrarno reformo plačuje MNR sedaj svoj dolg širokim ljudskim plastem, ki so ga privedle na oblast.

Velikanski dobički »kraljev kositra« so doslej odhajali v inozemstvo. Po nacionalizaciji rudnikov se je Bolivija znašla v resnem položaju, kajti mednarodni kapital je takoj začel s svojim bojkotom, da bi se tako maščeval nad poddržavljanjem rudnikov. Končno pa je Bolivija le sklenila sporazum o prodaji kositra z Anglijo. ZDA in še nekaterimi drugimi državami.

Za Bolivijo je izredno važen tudi problem agrarne reforme. Pičlih 4,5% lastnikov je imelo doslej 70% zemlje. Od vse zemlje v Boliviji pa je bilo obdelane le 10%. Indijanci so to zemljo obdelovali za mezdno, deloma pa tudi po starem sistemu, po katerem delavec brezplačno obdeluje veleposestniško zemljo, za povračilo pa ima pravico, da si na koščku te zemlje prideluje življenjska sredstva. Vlada MNR-a si je zadala v svoj program tudi ukinitve fevdalizma na vasi. Avgusta preteklega leta je deloma popravila krivico, ko je razglasila nacionalizacijo velikih neproduktivnih latifundij in ukinita skoraj suženjsko delo Indijancev na teh posestvih. Vendar vse stoletne krivice še niso popravljene. In prav gibanje kmetov — brez zemljašev lahko privede socialistične sile v Boliviji, seveda v zavezništvu z delavci, do še bolj korenitih sprememb. Odločnost, s katero so delavci vzeli rudnike kapitalistom in se uveljavili v javnem življenju, je porok, da bodo delavci Bolivije znali varovati svoje pridobitve.

PO ŠIRNEM SVETU

Hongkong. — Predsednik kitajske vlade in zunanji minister Ču En Laj je predložil državnemu svetu kot najvišjemu izvršilnemu organu LR Kitajske zunanje-politično poročilo, ki naglašajo potrebo po osvoboditvi Formoze, otoka kjer ima svoje pozicije nacionalistična kitajska vlada Čangkajska.

Seul. — Po tritedenskem bivanju v Ameriki, kjer je skušal pridobiti pristaše za nadaljevanje vojne na Koreji, je predsednik Južne Koreje Sing Man Ri ob prihodu v Seul poparjeno izjavil, da so najvišji krogi v Washingtonu z nezadovoljstvom sprejeli njegove zahteve, naj bi bila Koreja združena s silo.

London. — Iz Londona je odpotovala v Moskvo petčlanska delegacija britanskih agronomov s profesorjem Jamesom Scottom, glavnim svetnikom v britanskem ministrstvu za kmetijstvo na čelu, ki si bo ogledala sovjetsko kmetijsko razstavo.

Tokio. — Japonski minister za narodno obrambo Tokutaro Kimura je sporočil, da bodo ameriške čete na najsevernejšem japonskem otoku Hokaido še ta mesec zamenjane z japonskim vojaštvom.

Nevarno tekmovanje

Hkrati ko si velesile izmenjujejo note o razorožitvi, o organizirani varnosti in o podobnih ukrepih za ohranitev miru, na drugi spet iste sile tekmujejo v tem, katera si bo nabavila večje zaloge nevarnega materiala za pobijanje ljudi. Posebno ostro je to tekmovanje na področju tako imenovanega nuklearnega orožja, h kateremu prištevamo tudi »strašilo tega desetletja« — atomsko bombo. Neštete so bile razprave v Varnostnem svetu, kljub temu pa do danes še vedno ni uspelo, da bi ustvarili mednarodno nadzorstvo nad proizvodnjo atomske energije, marveč se prej ko slej nadaljuje posebno med Ameriko in Sovjetsko zvezo zagrizena borba za prvo mesto.

Razumljivo se bije ta boj v največji tajnosti in so poročila, ki o tem prodrejo v javnost, le splošnega značaja. Tako tudi poročilo ameriške komisije za atomsko energijo govori le splošno o tem, da se ameriške zaloge atomskega orožja stalno povečujejo in da so Američani v proizvodnji urana v zadnjih šestih mesecih dosegli nov rekord. Nekoliko točnejše so vesti o izdatkih na tem področju, ki pravijo, da znašajo ameriške investicije za atomsko energijo 5.700.000.000 dolarjev in da je na področju ZDA odprtih 530 uranovih rudnikov.

ZDA so na drugi strani podvzele tudi potrebne ukrepe, da se obvarujejo neprijetne »konkurence«. Na podlagi novih zakonskih načrtov bi ameriška vlada namreč lahko nagradila z vsoto do pol milijona dolarjev osebe, ki bi dale kakršna koli obvestila o vsaki prepovedani izdelavi, tihotapstvu, nakupu in trgovini z nuklearnimi materiali ali z atomskim orožjem. Določbe o nagradah veljajo tudi za tujce, kar pomeni, da so odprte nove poti tistim, ki bi hoteli za drag denar prodajati tajnosti svoje lastne države. To ugotovitev potrjuje obljubljena možnost vselitve v ZDA izven-določene kvote in ne glede na zakone, ki bi drugače lahko onemogočili njihov prihod v Ameriko (n. pr. članov KP).

Še bolj skromna, so tozadavna poročila z Vzhoda in je proizvodnja atomskega orožja v Sovjetski zvezi zavita v neprodorno meglo nepoznanja. Izve se le od časa do časa o novi eksploziji poskusne atomske bombe, toda vse brez vsakih podrobnosti. Pred nedavnim se je v tisku pojavila tudi vest o atomskih topovih, izmed katerih naj bi se eden nahajal na Češkoslovaškem, ni pa znano, koliko je na tem resnice.

Dunajski jesenski velesajem

Letošnji šestdeseti dunajski jesenski velesajem, v tednu od 12. do 19. septembra, bo razstava v ogromnem obsegu najbolj raznolike do malega svetovne proizvodnje. Tehnika v gospodinjstvu, kmetijski stroji, pisalni stroji, pisarniška oprema in potreščine, stroji za gradnjo in gradbeni material, stroji za izdelavo orodja in strojev, parfumerija in kozmetika, ure, okraski, galanterija in keramika, športni artikli, igrače, oprema, tekstilije, damske in moške obleke itd. bo v prikaz do najnovejših izumov in napredka tehnike.

Število inozemskih razstavljalcev, ki je že pri minulih velesajmih preseglo 1000 udeležencev, bo letos obsegalo 1.200 tvrdk. Zastopani bodo iz 18 držav, poleg tega bodo še Belgija, Bolgarija, Zapadna Nemčija, Anglija, Italija, Jugoslavija, Češkoslovaška, Madžarska in Sovjetska zveza udeležene s kolektivnimi razstavami, kjer bodo imenovane države razstavljale izdelke svoje narodne proizvodnje.

Kmetijstvo na minulem koroškem velesejmu

Na velesejskem prostoru v Celovcu so bile v reprezentativno postavljenih šatorih zastopane do malega vse panoge našega koroškega in avstrijskega gospodarstva. Pa tudi objekti, v katerih je razstavljalo inozemstvo kot na primer Jugoslavija, Nemčija in Italija, so predočevali zmožljivost moderne tehnike in podjetnost tamkajšnjih delovnih sil. Marsikomu, ki je pregledoval in občudoval vse te novosti, se je zdelo vse to kot nekaj, česar si preprosti zemljani ne moremo nabaviti ali privoščiti. Prav gotovo je tako na svetu, da si vso modernizacijo posameznik ne more kar čez noč osvojiti, ampak je treba tukaj postopoma napredovati in si naj vsak nabavi le to, kar je za njegov poklic ali podjetje umestno in potrebno. Tudi tukaj pri vsej modernizaciji gospodarstva še zmeraj velja stari pregovor: Če kupuješ, česar ne potrebuješ, boš prodajal, kar potrebuješ! Vendar se je treba zavedati, da so vse to, kar prikazujejo na raznih velesejskih po svetu, tako manjših kakor tudi velikih, izumi, kateri naj služijo človeštvu, da mu življenje lepšajo in olajšujejo delo. Tehnika napreduje in danes v razmeroma kratkem času napravimo to, kar je požrlo nekdaj ogromno časa in veliko delovne sile.

Napredovanje moderne tehnike si osvaja danes na svetu vse panoge gospodarstva. Modernizirani so danes do visoke stopnje industrija, promet, rudarstvo, trgovina in če primerjamo to današnje stanje z onim pred tridesetimi ali petdesetimi leti, vidimo ogromen preobrat, ki nam kaže, kako je svet v teku polstoletja napredoval. V tem razvoju pa tudi kmetijstvo nikakor ni zaostalo. Da tudi ta važna panoga gospodarstva, ki vzdržuje in hrani s svojimi produkti vse druge panoge, da ne opešajo in zaostanejo, napreduje in drži korak v tekmi z drugimi panogami, je pokazal tudi koroški velesejem.

Posetnik velesejma na tej lepi in veliki razstavi se je mogel pri pregledovanju posameznih objektov razstave poglabiti tudi malo v problematiko kmečkega gospodarstva. Naj bo tukaj le kratko omenjeno samo nekaj panog iz kmetijstva, ko jih posetnik velesejma ni mogel prezreti.

Bilo je že pred otvoritvijo napovedano, da bo na letošnjem velesejmu posvečena velika pažnja našemu lesu, saj je res naša dežela prav skoz in skoz obdarjena s to važno surovino, katera daje kmetu in delavcu vire dohodkov. Prvi je kmet, ki poseduje gozd. Iz tega gozda prodaja les in že se prične delo. Številni delavci so zaposleni pri sekanju, spravlanju in vožnji lesa. Številne žage, papirnice in delavnice, sploh vsa lesno predelovalna industrija ima delo in zaslužek, če je le dosti lepo gojenega lesa na razpolago. Toda le ne zraste v enem ali dveh letih. Poseka se kmalu, potem pa ga je treba znova sa-

diti in mladike gojiti. Marsikje se gojiti in skrbi za mladi gozdni naraščaj polaga premalo pažnje. Zavedati se moramo, da je ravno v gozdu naloženo ogromno premoženje. Že za kmeta samega, ki gozd poseduje in poleg njega tudi za vso veliko maso delavcev, ki pri obdelavi lesa in pri izdelavi lesnih izdelkov najdejo delo in kruh. Kako jasno se nam tukaj predoči dejstvo, da sta kmet in delavec med seboj najtesneje povezana! Na letošnjem koroškem velesejmu je bil poseben oddelek, ki je poučno pokazal, kako je treba gozd gojiti, nadzorovati, ker ima tudi ta svoje sovražnike v raznih škodljivcih. Lepota naših gozdov daje tudi privlačnost naši deželi, da nas radi pridejo obiskat tuji, kajti ni povsod na svetu tako, da bi se vrstila polje in gozd ter zato naš gozd tudi poživlja tujski promet, kateri spet zaposluje stotine delovnih ljudi.

Prijateljstvo preko meja

Nedavno smo iz socialističnega lista »Die Neue Zeit« ponatisnili članek pod naslovom »Doprinos otrok k razumevanju med narodi«, v katerem je bilo govora o pristrčnem slovesu, ki so si ga medseboj priredili beljaški »Rdeči sokoli« in jugoslovanski otroci počitniške kolonije v Seebodnu ob Millstattske jezeru. Tedaj so jugoslovanski otroci povabili avstrijske, naj jih v teku letošnjega poletja obiščejo v Ljubljani. V zadnji nedeljski številki »Die Neue Zeit« pa v ponovnem članku izpod peresa okrajne voditeljice sokolov Henriette Schweikhart beljaški sokoli že poročajo o svojem obisku v Ljubljani, kjer so bili gostje jugoslovanskih otrok odnošno Društva prijateljev otrok.

»Prijateljstvo preko meja« je naslov temu članku, ki živo izpričuje doživljanje in navdušenje avstrijskih otrok na njihovem potovanju in obisku. Kar s kolesi — bilo jih je petnajst — so se podali na pot, iz Beljaka preko Korenskega sedla, po dolini Save mimo Jesenic in Kranja v Ljubljano. Navdušeno poročajo, kako je ljudstvo v vseh in krajih, mimo katerih so vozili, pristrčno pozdravljalo njihovo kolesarsko kolono. Tik pred Ljubljano so jih že pričakali znanci iz Seebodna, sku-

Tujski promet daje tudi impulz drugim strokam kmetijstva. Naša živina, svinje, mleko, zelenjava, žito in sadje, vse to dobi svoje odjemalce. Čim je povpraševanje po teh produktih večje, se tudi cene utrdujejo in kmetu se delo tem bolj izplača in veselje do dela na kmetiji se ojači in poživi. Jasno je bilo opaziti na velesejmu, kako je tudi splošno gospodarstvo med seboj povezano, kakor pri stroju, kjer mora en kolešček teči enakomerno z drugim, da brezhibno funkcionira.

Kot že omenjeno, je tudi pri kmetijstvu zabeležiti velik korak napredka. Nikakor ne gre danes tako gospodariti, kot se je to delalo mogoče pred sto ali samo petdesetimi leti. Proizvodnjo je treba poveniti in ker na kmetih primanjkuje človeške delovne sile jo moramo nujno nadomestiti s stroji. Pridelava krme in žita je danes postala veda, katere se je treba

pina otrok s predstavniki Ljudske mladine in slovenskega Društva prijateljev otrok.

O svojem bivanju v Ljubljani pišejo tole: »Bivanje v Ljubljani nam bo ostalo nepozabno v spominu. Pokazali so nam slovenske kulturne filme, povabili so nas na ogled mesta in na izlete v bližnjo okolico, peli in plesali smo pred slovenskim občinstvom, pred učitelji, pred starši in pred slovenskimi otroci, ki so tudi nas presenetili s svojimi plesi in petjem. Bili so to tri dnevi najglobljega sokoškega doživljanja v glavnem mestu Slovenije in naš lep pozdrav »Freundschaft« nikakor ni ostal prazna fraza.«

Ko so se vračali, jih je spremljala skupina ljubljanskih pionirjev na kolesih prav do Kranja, funkcionarji Društva prijateljev otrok pa do Jesenic, kjer so jim omogočili prevoz skozi predor, da se jim ni bilo treba vračati po težavni poti spet preko Korenskega sedla. Obisk v Ljubljani — tako pišejo na koncu članka — je bil za beljaške »Rdeče sokole« eno samo doživetje, spomin nanj pa je povezan z iskreno zahvalo ljubljanskim prijateljem otrok za nadvse širokogrudno gostoljubnost.

Mednarodno otroško naselje — vzgoja strpnosti

Pred enim tednom je bilo otvorjeno IV. mednarodno otroško naselje v Hörndlwald-u pri Dunaju. Tudi štirje slovenski otroci iz Koroške so srečni prebivalci tega naselja.

Ves teden smo že tu: Zvonko iz Brnce, Monika iz Škofič, Aleš iz Bistrice v Rožu, Johana iz Pliberka in jaz iz Malošča kot spremljevalec.

Po naporni vožnji in zelo prijaznem sprejemu smo se tudi mi iz Koroške kma-

lu vživeli v pestro in zelo zanimivo družino. Radovednega bralca bo gotovo marsikaj zanimalo. Otrok je skupno 67, ki so pristajali desetih narodnosti. Vsi otroci govorijo v svojem jeziku, nihče se svojega ne sramuje. Tudi mi ne. Naši mladi Korošci so se prav kmalu vživeli in kmalu so imeli vrsto prijateljev, saj znajo dva jezika. Z Jugoslavo. Nemci in Dunajčani so navezali prve stike. Toda to še ni vse. Spoznali so tudi one, katerih jezika ne

priučiti, prav tako je tudi z vnovčevanjem krme v mleko, meso in mast. Kratko rečeno, tudi krmljenje živali, katere goji kmet, je neke vrste veda zase.

Na velesejskem prostoru je bila razstavljena mlada živina, enoletna ali poldrugoletna teleta, ki tehtajo do 400 kg in čez, dveletna pa okrog 700 kg. Seveda so to najlepši in izbrani komadi, vendar je dejstvo, da se z razumnim, izdatnim in skrbljivim krmljenjem dá doseči velike uspehe. Pot do tega in račune o rentabilnosti takega krmljenja je pojasnjevala v statistiki razstava na velesejmu.

Na velesejmu je bila posvečena lepa pozornost našemu mleku. Razstavljene mlečne izdelke so tudi prodajali. Tudi to je važno, ker se med našim ljudstvom še veliko premalo ceni vrednost in zdravilnost mleka. Ta važna tekočina predstavlja za našega kmeta lep vir dohodkov. Prav in potrebno je, da se ob priložnosti kot je velesejem, skuša nekemkemu prebivalstvu predočiti, da je v mleku vir zdravilja in moči naroda.

Razstavljene stroje, moderne mlatilnice, slamoreznice, motorje vseh vrst, traktorje in mnogo drugih mehaničnih naprav smo lahko občudovali. Človek si je podredil razne sile, da mu služijo in lajšajo delo. Vse pač hiti s časom, ki drvi v nezajezljivem tempu naprej in prinaša dan na dan nove in čim dalje bolj praktične izume na trg. Tudi mehanizacija kmetijstva napreduje, samo železi bi bilo, da bi bila dana možnost tudi malemu kmetu, da bi svoje gospodarstvo mogel mehanizirati vsaj v toliko, da bi ga moderno valovanje in tekmovanje ne zadušilo.

Z nazornim kazanjem in drugimi sredstvi medsebojnega razumevanja se je krog prijateljev razširil tudi na Italijane, Francoze, Švede in Norvežane. Amerikanci, z malim zamorčkom, tudi niso ostali tuji našim zastopnikom Koroške. Vsi so si podali roke, tako da tvorijo sedaj vsi prebivalci naselja eno samo veliko skupnost.

Pri igri in petju, ob različnih obiskih, pri resnem delu kot tudi pri razvedrilu se med seboj globlje spoznavajo, vidijo tuje šege in običaje, slišijo pesmi in končno tudi našo Koroško pokažejo v pesmi in igri. Bili smo tudi pri g. zveznemu prezidentu in g. županu mestne občine. Obširen program predvideva še vožnjo na Gradišansko, izlet na Schneeberg in ogled najznamenitejših kulturnih spomenikov Dunaja. Za vse to kažejo tudi naši otroci veliko zanimanje in v otroškem parlamentu tudi sami razpravljajo o teh stvarih.

Velika skupnost malih kaže torej pot mirnega sožitja med narodi in strpnega spoštovanja sočloveka, ne oziraje se na narodnost in raso.

G. J.

Dr. Mirko Rupel:

SLOVENSKI JEZIK

Prehajanje dejanja

Glagole, katerih dejanje more prehajati na predmet zunaj osebk, imenujemo *prehodne* (tranzitivne). Če rečemo n. pr. *Jernej je zidal hišo*, govorimo o glagolskem dejanju zidanja; to zidanje izhaja od osebk (Jernej) in prehaja na predmet — na hišo. Podobno je v stavku: *Jure je hrepenel po domovini*; hrepenenje prehaja od Jureta na domovino. Ni treba potemtakem, da stoji predmet v tožilniku, marveč je lahko v katerem koli odvisnem sklonu. Prim. še naslednje zglede: *odprl je vrata*; čakam *voza*; nekatere živali koristijo *človeku*; *Rudi je skrbel za mater*.

Glagole, katerih dejanje ne more prehajati na predmet zunaj osebk, imenujemo *neprehodne* (intranitivne). Zglede: *ljudje so trepetali*, *iskre so žvigale*, *stali so in molčali*; *ko so gorele naše vasi*, *ko so umirali talci in odhajali v taborišča naši najboljši*, *slovenski narod ni klonil*.

Glagole, ki se zmeraj rabijo s povratno-osebnim zamkom *se*, imenujemo *povratne* (refleksivne). Zglede: *ves večer se je kajal*, *nekateri so se čudili*, *drugi so se smejali*; *bojim se*; *ozrl se je vanj*; *kesa se*.

So pa tudi primeri, kjer nastopa povratno-osebni zamimek *se* samo tedaj, če se glagolsko dejanje povrača na osebek, n. pr. *skrivati kaj* — *skrivati se*, *hvaliti koga* — *hvaliti se*, *odkriti kaj* — *odkriti se*. Tu imamo opravka s srednjikom (medijem), o katerem bomo kaj več povedali pri glagolskih načinih.

Glagolske oblike

Kakor samostalni ali pridevnik gre tudi glagol

med pregibne besedne vrste. Vendar ga ne sklanjamo, temveč ga *spregamo*. Pri *spregatvi* moramo paziti na osebo, število, čas, naklon in način.

Če rečem *delam*, je s tem povedano, da *jaz* delam (torej prva oseba), da dela *ena* oseba (torej ednina), da dela *zdaj* (v sedanjem času), da ne gre morda za zapoved, željo ali pogoj, temveč za *izpoved* (povedni naklon) in da oseba nekaj dela, *tvori*, ne morda, da dejanje od zunaj prehaja nanjo (tvorni način).

Vse glagolske oblike, ki jim moremo določiti osebo, imenujemo *osebne*.

Pri oblikah *delati*, *delat*, *delajoč*, *delal*, *delanje* pa ne moremo določiti osebe, te oblike (nedoločnik, naimenilnik, deležniki, glagolnik) so *neosebne*.

Spregatev

Če primerjamo različne oblike istega glagola, lahko doženemo tisti del, ki je vsem oblikam skupen in ki se imenuje *glagolska podstava*. Poglejmo si te oblike:

nedoločnik:	žel-e-ti	kup-ova-ti	su-ni-ti
sedanjik:	žel-i-m	kup-uje-m	su-ne-m
velelnik:	žel-i-te	kup-uj-te	su-ni-te

Podstava jim je *žel-*, *kup-*, *su-*.

Če podstavi dodamo pripone, dobimo *osnove*: nedoločniško (žel-e-, kup-ova-, su-ni-), sedanjško (žel-i-, kup-uje-, su-ni-). Iz osnov dobivamo glagolske oblike z dodajanjem *o b r a z i l*.

Nedoločniška osnova. Najlaže jo najdemo, če nedoločniku odpahnemo obrazilo *-ti*. Nedoločniške pripone so *e*, *i*, *ova* itd. (gor-e-ti, nos-i-ti, kup-ova-ti); nekateri glagoli pa so brez nedoločniške pripone: *tres-ti*, *ču-ti*, prav tako *reči* (iz rek-ti), *pečti* (iz pek-ti), *striči* (iz strig-ti), *leči* (iz leg-ti).

Iz nedoločniške osnove delamo:

1. nedoločnik z obrazilom *-ti*: tres-ti, dela-ti;
2. naimenilnik z obrazilom *-t*: tres-t, dela-t;
3. opisni deležnik z obrazilom *-l*: nosi-l, dela-l;
4. tvornopretekli deležnik z obrazilom *-(v)ši*: skri-vši, rek-ši;
5. trpnopretekli deležnik z obrazilom *-(e)n* ali *-t*: prekuha-n, ustrelj-en (iz ustrelj-en), ubi-t;
6. glagolnik z obrazilom *-nje* ali *-tje*: pisa-nje, vpit-je. Sedanjšk *o* osnovo najlaže dobimo, ako sedanjiku odpahnemo obrazila:

	Ednina	Dvojina	Množina
1. os.	tres-e-m	tres-e-va (-ve)	tres-e-mo
2. os.	tres-e-š	tres-e-ta (-te)	tres-e-te
3. os.	tres-e	tres-e-ta (-te)	tres-e-jo (tresó)

Podobno: *ču-* je-m, *su-* ne-m, *žel-* i-m, *nos-* i-m, *del-* a-m, *kup-* uje-m. Sedanjške pripone so torej *e*, *je*, *ne*, *i*, *a*, *uje* itd. Sedanjška pripona ni zmeraj razvidna; tako ima *pišem* pripono *je*, ker je nastala iz *pis-je-m* (sj je dalo š).

Iz sedanjške osnove delamo:

1. sedanjik: *trese-m*, *dela-m*;
2. tvornosedanja deležnika na *-č* in *-e*, vendar tako, da izhajamo od sedanjške krajše oblike v 3. osebi množine: *treso-č*, *bude-č*, *smeje se*, *stojé*.

Velelniško *o* osnovo imamo samo v velelniku:

	Edn.	2. os.	nesi	delaj	kupuj
Dv.	1. os.	nesi-va	delaj-va	kupuj-va	
	2. os.	nesi-ta	delaj-ta	kupuj-ta	
Mn.	1. os.	nesi-mo	delaj-mo	kupuj-mo	
	2. os.	nesi-te	delaj-te	kupuj-te	

Skoraj vsi glagoli imajo sedanjško pripono; tem pravimo priponski glagoli. Brez sedanjške pripone so glagoli *dam*, *vem*, *jem*, *sem*; to so brez priponski glagoli. (Se nadaljuje)

KOLEDAR

Petek, 20. avgust: Bernard
Sobota, 21. avgust: Ivan Fr.
Nedelja, 22. avgust: Timotej
Ponedeljek, 23. avgust: Filip B.
Torek, 24. avgust: Jernej
Sreda, 25. avgust: Ludovik
Četrtek, 26. avgust: Cefirin

SPOMINSKI DNEVI

21. 8. 1635 Umrli v Madridu španski pesnik Lope de Vega, začetnik španske dramatik — 1680 Rojen v Repnjah pri Vodich na Gorenjskem slavist Jernej Kopitar.
22. 8. 1864 Položen temelj Rdečemu križu. Zenevski župan Henry Dunant sklical pod vtisom grozot bitke pri Solferinu konferenco dobroteljskih organizacij za pomoč ranjenecem.
23. 8. 1866 Avstrija se je morala s podpisom miru, sklenjenem v Pragi, odpovedati Benetkam — 1944 Kapitulacija Romunije — 1945 Začasna jugoslovanska skupščina v Beogradu izglasovala zakon o agrarni reformi in kolonizaciji.
24. 8. 1581 V Ljubljani začela zasedati protestantska komisija, ki je dala navodila za ureditev slovenskega pravopisa. Po teh smernicah je sestavil Adam Bohorič prvo slovensko slovnico — 1778 Lovro Willomitzer, ranocelnik v Fužinah pri Bohinju, se je prvi povzpela na vrh Triglav — 1849 Umrli prvi slovenski univerzitetni predavatelj doktor Mažgon.
25. 8. 1900 Umrli v Weimarju nemški filozof in pesnik Friedrich Nietzsche — 1938 Umrli Vinko Poljanec.
26. 8. 1688 Avstrija zavzela Beograd — 1945 S sklepom Ljudske skupščine FLRJ je bila Istra priključena k Jugoslaviji.

Bernhardu Spanheimskemu so odkrili nov spomenik

V nedeljo so na Starem trgu v Celovcu odkrili Bernhardu Spanheimskemu nov spomenik. Prvega so postavili in odkrili pred dvajsetimi leti. Kip je bil iz bron in nacizem ga je pobral k zbirki kovin, da bi si bil tudi s tem bronom pomagal h »končni« zmagi. Ker pa velja Bernhard Spanheimer, ki je vladal koroški deželi v prvi polovici 13. stoletja, za ustanovitelja našega glavnega mesta Celovec, je celovško Olepševalno društvo sklenilo postaviti nov kip in sicer tokrat iz marmorja. Pred odkritjem spomenika so formirali slavnostni sprevid mnogih udeležencev iz vse dežele, v katerem so korakali častni gostje, več skupin v nošah in godb ter se je pomikal iz Miestalerstrasse na Kolodvorsko cesto, preko Paradeisergasse na Novi trg, in od tam po Burggasse in Kolodvorski cesti na vzhodno stran Starega trga, kjer je spomenik postavljen.

Po recitaciji prologa po besedilu pisatelja Josefa Friedricha Perkoniga, ki ga je podal Jurij Bucher, je na slavnostnem prostoru častne goste in udeležence pozdravil prezident Olepševalnega društva, mestni svetnik Novak. Nato je spregovoril profesor Braumüller in je v svojem slavnostnem govoru orisal zgodovinsko vlogo Spanheimceev, ki so vladali na Koroškem poldruhu stoletje.

Slavnostni akt odkritja spomenika je izvedel deželni glavar Wedenig. V svojem nagovoru je med drugim očrtal razvoj spremembe časov od dobe vladanja Spanheimskih vojvod do danes. Naglasil je, da je nasproti takratnemu stremljenju za širjenje družinske in deželne oblasti preko meja tudi danes prizadevanje dežele, da prav tako stremi preko meja, toda izključno z namenom, da služi le življenjsko potrebni izmenjavi gospodarskih in kulturnih dobrin s sosednjimi narodi.

Po odkritju spomenika in končani slavnosti je bil na sporedu še drugi del s plesno-muzikalnimi in pevskimi točkami, ki pa je moral zaradi dežja izostati.

Podravlje

Pri tvrdki Kunz v Podravljah se je minuli teden primerila težka nesreča pri delu. Cestarja Janeza Kramarja je v gramozni jami zajel električni krogotok, ki ga je treščil na tla. Pri nesreči je utrpel težke opeklene.

Deželni glavar Wedenig na dopustu

Deželni glavar Wedenig je od 16. t. m. na dopustu. Za čas odsotnosti bo deželnega glavarja zastopal namestnik Krassnig oziroma v zadevah referatov deželni poslanec Wilhelm Ebner.

Po naši zemlji

Ob Klopinskem jezeru

Letošnja tujsko-prometna sezona na Klopinskem jezeru je brez dvoma odlično zasedena. Zadnje lepe nedelje pa je bilo na Klopincu rekordno število enodnevnih izletnikov iz mest Celovec, Velikovec, Pliberk in številnih izletnikov s podeželja. Tudi podeželsko ljudstvo, posebno mladina, si raje privoščiti v tem biseru Podjune sonca, vode in zraka in se kmečki in industrijski delavci raje sprostijo v idiličnem kopalšču, kakor v gostilnah ob preobilnem uživanju alkohola. Omogočajo pa izlete na daljave tudi kmečkemu prebivalstvu in delavcem raznolika prometna sredstva. Navadna kolesa izpodrinjajo že številna motorna vozila, motorna kolesa so že postala vsakdanja zadeva, tu in tam pa se že pojavljajo osebni avtomobili na vasi. To lepo jezero privablja veliko in vedno več letoviščarjev in izletnikov, vabi jih prijetna kopel, lepih in prijetnih izprehodov in izletov je na pretek ter tu in tam ples in dobra potrežba jih prav tako zadovoljuje.

Tudi organizacija »Prijeteljev otrok« — Naturfreunde vzdržuje ob jezeru svoj dom, kjer sprejemajo na letovanje 160 otrok. Mladi letoviščniki se kajpak dobro počutijo na svojem okrevanju v sredi dvojezične Podjune. Igra, petje, kopanje in izleti so na dnevnem redu. Toda nenadoma in nepričakovano je kanila minuli

petek v skupino otrok, ki so prispeli šele prejšnji dan iz Štajerske, prebridka kapljica žalosti, ko je v usodnem trenutku zgubilo v jezeru štiri otrok življenje. V petek dopoldne so se ti otroci prvič zabavali na jezeru. Skupina 18 otrok se je peljala s splavom po jezeru, ki jih je nadzoroval učitelj Jožef Plank. Ko so otroci veseli in brezskrbno veslali, so nekateri otroci poskakali v jezero. Zaradi tega se je splav nagnil in ostali so popadali v vodo. Trem otrokom se je posrečilo, da so se spet rešili na splav, 11 otrok pa je uspelo rešiti učiteljici zlozljivega čolna Mariji Kriegel. Pri klicanju po imenih pa so štiri otroci manjkali. Takoj poklicani poplajč, profesor Egon Kraš iz Gradca, je potegnil iz globočine 8 metrov na suho ostale štiri otroke. Tri ure so poskušali z oživljanjem, toda bilo je zaman. Med mrtvimi sta dve deklici v starosti od 11 do 13 in dva fanta v starosti od 12 do 14 let.

Vodstvo taborišča je starše tragično preminulih otrok takoj obvestilo, trupla pa so prepeljali na domove. Težka in grozotna nesreča je vse prebivalstvo in letoviščarje globoko pretresla. Za nesrečo neposredno odgovorni učitelj Plank se bo moral zaradi pomanjkljivosti nadzorstva zagovarjati pred sodiščem.

Rekorden je bil obisk na letošnjem koroškem velesejmu

Tiskovni urad koroškega velesesja sporoča, da so v nedeljo zvečer zaprli vrata letošnjega koroškega velesesja z rekordno številko 186.000-ih obiskovalcev. Številka obiskovalcev je bila v primeri z obiskom lanskega velesesja za 36.000 preokročena. S tem je očitno dokazana razlika med doslej na provizoričnem in tokrat na lastnem prostoru izvedeni veliki prireditvi.

Stotisoči obiskovalec letošnjega velesesja se je pojavil v petek dopoldne. Ta srečni posetnik velesesja je bila gospodična Edith Prohaska iz Celovca. Stotisoča obiskovalka je prejela lepo vrednostno nagrado, ki jo je dala na razpolago tvrčka Warmuth v Beljaku. Ker pa so razne tvrčke za stotisočega obiskovalca dale več vrednostnih daril na razpolago, so nagradili po vrsti še naslednjih pet obiskovalcev.

Ob zaključku velesesja je bilo v nedeljo zvečer v trgovinski zbornici žrebanje vrednostne loterije, ki jo je priredilo olepševalno društvo. Ob navzočnosti velikega števila imetnikov srečk je uradna komisija, notar dr. Fresacher in zastopnik

finančne oblasti, izvedla žrebanje, pri katerem je igrala mala deklica važno vlogo, ker je potegovala številke. Glavni dobiček Steyr-Fiat je zadela številka 145.733, nadaljni zadetki pa so odpadli na zaključne številke: 222, 382, 231, 798, 047, 310, 569, 852, 938 in 281.

Vrnili smo obisk mladini LMS pri Sv. Ani nad Tržičem

Dne 7. in 8. avgusta smo mladinci in mladinke iz Kotmare vesi in Bilčova vrnili obisk aktivu LMS pri Sv. Ani. Pri Sv. Ani smo se ustavili v gostilni pri Anketu, kjer smo se ob zvokih vaše godbe kmalu seznanili s tamkajšnjo mladino. V nedeljo smo prisostvovali odkritju spomenika žrtvam koncentracijskega taborišča Podljubelj-Predor, kamor smo položili tudi venec. Tudi v Begunjah, kamor smo se odpeljali popoldne, smo položili venec žrtvam fašizmu, ubitim v gramozni jami. Napravili smo še izlet na Bled, nato pa smo se vrnili domov hvaležni tovarišem pri Sv. Ani za prijetno bivanje med njimi ter za izkazano nam gostoljubje.

Nekaj doživetij naših žena na izletu

Pravzaprav ni mogoče zajeti v besedo, pe-ro je preokorno, da bi izrazilo vse lepo in veliko, kar smo žene, 24 po številu, vsrkale vase na našem tridnevnem izletu v Slovenijo, ki ga nam je omogočila naša organizacija Zveza Slovenskih žena. Pile smo lepote in krasoto slovenske zemlje, bile smo deležnice odkritega sestrškega gostoljublja slovenskih žena v lepi Sloveniji. Da, za nas žene, ki smo obtežene v poklicnem življenju, povečini kmečke gospodinje in matere, z vsakdanjimi skrbmi in težavami, je bil izlet zares nepozabno doživetje in sproženje. Vse to doživetje nam bo vsem ostalo trajno v prijetnem spominu.

Iz Celovca smo se odpeljale v petek popoldne najboljše volje in razigranega razpoloženja. V Kranju sta nas že pričakovali Majda Gasparijeva in Tončka Majcenova, ki sta nas spremljali ter preskrbeli vse potrebno, da se je izlet iztekel brezhibno in po načrtu. V Ljubljani smo bile deležnice nad vse prisrčnega sprejema zastopnic organizacije slovenskih žena. Pri večerji je bila prisotna tudi tov. Vida Tomšičeva. Po večerji je spregovorila pomembne pozdravne besede, večer pa je izzvenel v tesnejše in globlje zblizanje med slovenskimi ženami to in onstran meje in sklep je bil, da naš izlet ne bi ostal prvi in zadnji, temveč naj bi mu sledili še nadaljnji, prav tako pa naj obiščejo tudi žene iz Slovenije našo lepo Koroško.

Po okrepujočem odpočitku v študentskem domu smo si drugi dan ogledale prelepo belo Ljubljano, prestolnico in središče Slovenije. Šle smo na starodavni grad, odkoder se nam je odprl prekrasen razgled na mesto in širšo oko-

lico, v ozadju na gorske velikane z orjakom Triglavom. Ogledali smo si še mnoge druge zanimivosti in nekatere bolnišnice z moderno in sodobno opremo. Vse nas je zelo zanimalo in nekatere izmed naših žena so bile šele prvič v Ljubljani.

Nato pa smo krenile z avtomobilom proti zapadu skozi slikoviti svet mimo Vrhnike, kjer se pričinja skalnati kraški svet. Prispeli smo v Postojno, kjer smo si ogledale čarobna naravna čuda znamenite jame. Učinek te romantike je bil na vse velikanski in edinstven. Tudi v Postojni smo bile deležnice prisrčnega sprejema po zastopnicah organizacije slovenskih žena in predsednika okrajnega odbora.

Po prisrčnem slovesu, bogatejše za novo prelepo doživetje, smo nadaljevale pot v Koper, v mesto sonca, kakor ga po pravici imenujejo. V Koperu smo izstopile v komfortnem hotelu Triglav, kjer smo bile spet iskreno sprejete in razkošno pogostene. V hotelu smo opazile pisateljico Bevka, ki se toliko zanima za našo Koroško. Z veseljem se je odzval našemu povabilu ter se v prijateljskem kramljanju dolgo zadržal med nami.

Krasno smo prespale noč v čistih hotelskih sobah na Triglavu. Drugi dan pa smo si ogledale to čudovito mesto in morje, sinje adrijsko morje, ki so ga mnoge prvič v življenju videle. Občutkov tega doživetja v besedi ni mogoče izraziti. Ogledale smo si Koper, ki je za vse obiskovalce izredno zanimivo in vtisov polno odkritje. Zanimala nas je živazeleno okolica, bogata in raznolika arhitektura in mnoge izkopanine. Razna ljudstva, kakor Illiri, Kelti, Rimljani, Bizantinci, Langobardi,

Slovensko prosvetno društvo Borovlja

ENODNEVNI IZLET
Z OMNIBUSOM NA GORENJSKO
(Opozorilo izletnikom)

Izletniški program:

Vozili se bomo preko Ljubelja in Tržiča in obiskali Begunje, Vrbo nad Blejskim jezerom in Prešernov dom, Blejsko in Bohinjsko jezero ter slap Savice in se vrnili proti večeru preko Bleda in Tržiča spet nazaj.

Odhod omnibusa:

ob 4.00 uri zjutraj z glavnega trga v Borovljah, ob 4.10 uri iz Podljubelja (običajna avtobusna postaja), ob 4.30 uri od Mavrarja v Ljubelju. — Udeleženci izleta lahko pričakujejo omnibus na eni izmed navedenih postaj, ki jim je najbližja. Opozorjamo pa, da se naj vsi strogo držé navedenih časov, ker se vsled obširnega dnevnega programa ne bomo mogli ozirati na zamudnike.

VABILO

na pevski koncert ob priložnosti
60-letnice pevskega zbora »Rožica«
ki bo v nedeljo, dne 22. avgusta 1954 ob 14.30 uri na dvorišču Narodnega doma v Št. Jakobu v R.

Sodelujejo tudi Gorenjski kvartet z
znanimi umetniki Radia Ljubljana ter
pevski zbori SPD iz okolice.

Po prireditvi družabna zabava in ples.

Vabljeni od blizu in daleč!

Pripravljali odbor.

Sveta Helena pri Bilčovsu

Le redko kdaj obhajamo pri nas tako pomembno slavje, kot smo ga v nedeljo 8. avgusta. Stopila sta namreč dva zakonca po petdesetih letih spet pred oltar, da tako otvorita slavje svoje zlate poroke. Bila sta to Marija in Janez Bister, p. d. stari Rajnar in Rajnarca. Ker je bil ta dan pri nas tudi vsakoletni semenj je naš pevski zbor z ubranim petjem celo slavnost še povečal. G. župnik Stih je jublantoma posvetil v svojem govoru pomembne besede. Pri cerkvenem izhodu so zlatoporočencema naši pevci zapeli s krasno donečo pesmijo pristrčni pozdrav. Pozdravil in čestital pa je v imenu občine jublantoma zbornični svetnik Janko Ogris. Zahvalil se jima je prav posebno za njuno zvestobo in ljubezen, katero sta tako zvesto in vzorno čuvala in ohranila svoji od očetov podedovani zemlji. V strmini stoji njun dom, kjer je še preskrba z vodo zelo otežkočena, toda ljubila in obdelovala sta to njima sveto zemljo, katera ju je hranila in sta na njej tudi vzgojila svojo številno družino. Naj bi se ta ljubezen do rodne grude ohranila tudi v njihovih potomcih, ker mati zemlja je dobra in vrača onemu ljubezen, če jo tudi on ljubi in obdeluje.

Želimo Rajnarjevemu očetu in mami, da bi ostala čila in zdrava še naprej in da bi dočkala še tako čila in zdrava svoj dijamantni zakonski jubilej.

vsi, ki so tod živeli, so zapustili svoje spomine. Davno pred tisočletjem pa so v ta kraj prišli Slovani in tam ostali. Po prvi svetovni vojni so Italijani hoteli v Koprju slovenski živelj zatreti, toda uspelo jim ni. Danes hiti Koper v svobodni domovini novi, svetli bodočnosti nasproti.

Teško in polno lepih vtisov smo se poslovile od tega sončnega mesta, njegovih znamenitih vinogradov v okolici ter njegove obale in morja, ki jo obliva.

Nadaljevale smo pot v Portorož. Spet se nam je odprl nov čudovit kraj, ki ga imenujejo cvetlični raj ob morju. Saj je kraj zares kakor bajka, ves v zelenju in cvetju. Portorož je največje in najlepše slovensko obmorsko letovišče. Občudovale smo lepo negovane parke in vrtove, asfaltirane ceste, moderne hotele, penzione in restavracije. Uživale smo čudovito floro in miljo južno podnebje. Sprehajale smo se ob morju in občudovale prijetno kopaljšče. Nekatero pa so tudi osvežile v morški vodi, nekatere pa so napravile izlet z motornim čolnom v Piran.

Polne čudovitih doživetij smo se pozno zvečer vrnile v Ljubljano, kjer smo prenočevale v hotelu Belvue.

Med potjo domov skozi Gorenjsko smo si v Kranju ogledale še gorenjski sejem, ki nam je nudil pestro sliko tamošnje podjetnosti in marljivosti.

In sedaj, ko je izlet za nami, ko smo spet doma, smo dolžne, da izrečemo našo iskreno zahvalo vsem, ki so se za ta posrečeni in uspešni izlet potrudili, kakor Zvezi slovenskih žena v Celovcu, ženski organizaciji v Sloveniji in vsem posameznikom, ki smo jih na poti srečali, ki so nam vsi izkazali pristno slovensko gostoljubje.

Voznik in gospodar

Vozil je voznik gospodarja v oddaljeno mesto. Več dni sta potovala. Nekega dne kupi gospodar med potjo od pastirja malo jagnje.

»Hej, voznik, zakolji jagnje, oderi ga, jaz pa ga pripravim za večerjo. Skupaj ga bova pojedla.«

Voznik je pristal na ponudbo. Ko je gospodar pripravil večerjo, je videl, da bo mesa premalo za oba, zato je rekel:

»Veš kaj, premalo bo mesa za oba, pustiva raje in pojdiva spat. Meso pa naj pojé potem tisti, ki bo imel lepše sanje.«

Vozniku je bilo prav in odšla sta spat. Ko je gospodar zaspal, se voznik ukrade iz sobe, vzame kruh iz torbe, postavi na mizo skledo z mesom in pojé vse. Potem pa spravi skledo nazaj in gre spat.

Ko se gospodar prebudi, zbudi še voznika:

»Ej, voznik, vstani in povej, kaj si sanjal.«

Voznik mu pravi:

»Ti, gospodar, si starejši, zato povej ti prvi!«

Gospodar začne:

»Sanjal sem, da se je odprlo nebo in tam sem videl toliko lepega, da sem stopil na lestev, ki se je spustila iz oblaka in se začel vzpenjati po njej.«

»Stoj, stoj, gospodar, dovolj,« zakliče tedaj voznik, »videl sem te, kako si začel plezati po lestvi, pa sem mislil, da se ne

boš več vrnil. Zato sem kar sam pojedel meso.«

»Kaj? Kako?« se začudi gospodar, »saj sem se le šalil!«

»Tako je, gospodar, šalil ali ne, jaz sem meso pojedel!« odgovori voznik.

KAJ JE SMEŠNEGA?

Nekega dne je lisica trda predla. Med trsjem je naletela na samega tigra. Oblila jo je smrtna zona in pred očmi ji je zamigljalo, tako da je zdaj videla dva tigra in zdajci tri tigre. Ko pa je opazila, da se tiger pripravlja na skok, jo je vendar obšla srečna misel in rekla si je sama pri sebi:

»To je moj zadnji trenutek, če ne prevarim tega marogastega požeruha!«

In naredila se je, kot da se trese od smeha in ne od strahu:

»He, he, he, hi, hi!«

Tiger se je začudil in skoraj užaljeno vprašal:

»Kaj pa je smešnega?«

»Ti si smešen, presrečnež,« je odgovorila lisica ter zadrževala smeh.

»Jaz? Kaj pa je na meni takega?«

»Vidiš,« je razlagala lisica — »ti, ubo-

žec, misliš, da me boš zdajle požrl. To se mi zdi tako neumno, da ne morem zadržati smeha. Glej — tebe se sploh nihče več ne boji, pač pa jih je strah mene. Vsi se me boje, tudi človek, hi, hi, hi!«

Tiger se je zamislil: »Morda pa je to res! Morda bi bilo nevarno spraviti se na lisico.«

»Vidim, da te preganjajo dvomi,« je klepetala lisica. »Pa pojdi z menoj.«

Tiger je bil za to in odpravila sta se. Šla sta k cesti, po kateri so kmetje hodili v mesto.

»Zdaj po hodi tik za menoj!« je vzkliknila zvitorepka ter stekla v gosto, visoko travo. Tiger ji je z velikimi skoki sledil. Ko so ga ljudje zagledali, so pometali vse od sebe ter se razbežali.

Tedaj se je lisica oglasila iz trave, ki jo je povsem pokrila in rekla tigru:

»Si videl? le košček svojega repa sem jim pokazala in že sem jih pognala v beg. Tebe, marogez, pa še pogledal ni nobeden.«

Neumni tiger pa je od sramu povesel rep in odracal je nazaj med trsje.

Zvitorepka pa se je zdaj res lahko smejala. In njen trebušček se je tresel od resničnega smeha in ne od strahu.

Zakaj je luna tako bleda

Nekoč sta sonce in luna družno sijala na nebu. Podobna sta si bila kot jajce jucu. Oba sta bila enako lepa in oba sta enako močno svetila. Sonce je sijalo podnevi, luna pa ponoči; vsak večer pa sta se srečala na nebu. Takrat sta ponavadi poklepeta in šla potem dalje, vsak svojo pot.

Tako sta živela dolgo v slogi in ljubezni. Nekega dne pa se zberejo zvezde na prejo. Delajo in se menijo. Beseda da besedo in začnejo se prepirati okoli tega, kdo je najlepši. Tudi luna se je začela bahati:

»Kaj boste ve! Jaz sem najlepša in najsvetlejša! Kar pogledite me. Še sonce je v primeru z menoj nič. Jaz sem imenitnejša, saj sonce spreminja mojo noč v dan! To je vse njegovo delo.«

Ta je slišalo sonce. Ni maralo bahačev, takih še posebej ne. Razjezilo se je in sklenilo, da se maščuje.

Kot ponavadi sta se sonce in luna srečala zvečer na nebu. Komaj se luna prikaže, ji prisoli sonce krepko zaušnico. Luna ni spravila niti besede iz sebe. Na vso moč se je razjokala. Jokala je in jokala, da so ji solze zmile z obraza ves sijaj in ga vsega popackale.

Zato luna še danes tako medlo sveti.

Če pa jo natančneje pogledaš, boš videl, da ima na obrazu modre lise. To so od-tiski sončevih prstov, ki se še vedno poznajo.

Od tedaj se sonce in luna nikoli več ne srečata na nebu. Luna vzide šele tedaj, ko sonce zaide.

Janez Trdina:

Dve basni

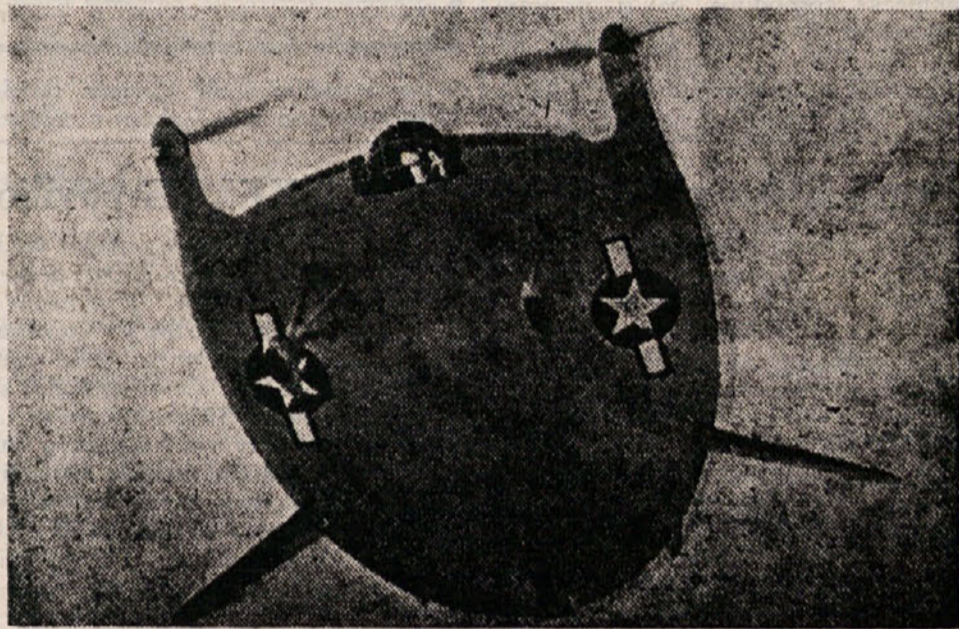
Zelo je vihar drevje majal in tresel, tako da sadje krog in krog dol na zemljo leti. Dve pomaranči pa se zvalita proti morju, padeta noter in plavata. To videti se jima konjska figa, ki se je po vodi gugala, pridruži, rekoč: Le plavajmo, me pomaranče tri!

Naumec in bebec gre med trop učениh in modrih in se misli v svoji ošabni domišljiji učenega in modrega.

Lisica je pozimi na potu ležala in lakote umirala. Mimo pride pes s kračo. Rjavka ga milo poprosi, se jo usmiliti. Res ji da kračo, pa komaj jo ona sne, ji reče: »Poprej sem se jaz tebe usmiliti, zdaj se boš pa ti mene. Ker me zelo zebe, mi moraš svojo gostolaso kožo dati.«

Tisti ljudje, ki z eno roko dajo, z drugo pa jemljejo, so temu psu podobni.

„Leteči krožnik“ — ja ali ne?

Ko so se v javnosti pojavile vesti o tako imenovanih »letečih krožnikih«, je posebno v Ameriki zajela ljudi prava histerija in so že v vsakem nenavadnem pojavu na nebu videli »leteče krožnike«. Tudi letalo, ki ga vidimo na sliki, je med prebivalci San Diega vzbujalo razne domneve, čeprav gre pri stvari za navadno letalo, ki se od drugih doslej znanih letal razlikuje le po nekoliko nenavadni obliki.

Anton Ingolič: Žeja

Svenškovi otroci: Barbika, Nežika, Tomazek, Vanček in celo dveletna Urška so tam od meje gledali lepo oblečene otroke s sladkarijami v rokah kot prikazni.

»Igrajmo se orožnike in razbojnike!« je predložila Inge.

»Premalo nas je,« je oporekel desetletni Zebov sin, prav tak debeluhar kot oče.

»Komaj za orožnike nas je.«

Inge se je ozrla naokoli. Tedaj ji je obstal pogled na raztrganih otrocih v sosednjem sadovnjaku. Pokazala je nanje in kriknila.

»Glejte, tamle so razbojniki!«

Skočila je k njim in jih povabila k igri.

»Pridite, igraymo se orožnike in razboj-nike! Ali se znate igrati?«

Kaj se ne bi znali? Vendar ni nihče spregovoril, bilo jim je nerodno pred mestno oblečenimi otroki.

Inge je tako dolgo silila vanje, da so prestopili mejo, celo Urška se je prikobacala na to stran.

Inge je skočila v hišo in prinesla zvrhan krožnik potice, mesa in peciva.

»Po sadovnjaku bom raztrosila, kar je na krožniku,« je razlagala Svenškovim otrokom. »Vi boste razbojniki in boste sku-

šali neopaženo ukrasti, kar vam bom nastavila! Pazite! Mi orožniki bomo skriti za drevesi in bomo prežali na vas. Kogar bomo vlovili, ga bomo zaprli gori v drvarnico. Šele ko bo prebil kazen, ga bomo izpustili. Ali ste razumeli?«

Seveda so jo razumeli, vendar jim ni bilo lahko pri srcu, čeprav so jih dobrote na krožniku močno mikale. Medtem ko je Inge raztrosila po travi kose potice in mesa, rezine klobas in pecivo, so morali »razbojniki« mižati.

»Vsak na svoje mesto!« je slednjič ukazala Inge.

»Orožniki« so se skrili za drevesa, »razbojniki« pa razkropili po sadovnjaku. Nekaj trenutkov ni bilo ne videti ne slišati nikogar. Čez čas pa se je prvi priplazil izza stare hruške štiriletni Vanček. Nekaj korakov od sebe je zagledal velik kos pisane potice. Oprezno se mu je približal kar po štirih. Spravil ga je naglo za srajco in pobegnil po sadovnjaku proti hiši. Toda tisti hip so izza vseh dreves planili »orožniki« in jo udrli za njim. Ko jih je Vanček začutil za sabo, je tekel še hitreje. Že je bil preko meje, že je upal, da jim je ušel, toda tedaj ga je vlovila dolga Inge za suknjič. Takoj potem so bili pri njem tudi ostali.

»Nega razbojnika že imamo!« je vzkliknila šestletna Ingina sestra in mahala proti Vančku z dolgo palico. »Einen Räuber haben wir schon!«

»V zapor z njim!« so kričali ostali. Potegnili so ga za sabo, toda Vanček se jim ni dal. Vrgel se je na tla in začel mahati z rokami in nogami. Toda »orožniki« so bili neusmiljeni, zgrabili so ga za roke in noge in ga vlekli po rebri navzgor.

Inge je vsa rdeča vzklikala: »Tepček, ali ne veš, da je to igra? Zakaj si se pa šel igrati! Uh, ti haloški otroci se še igrati ne znajo! Brž z njim v drvarnico! Jaz pa bom pazila ostale razbojnike!«

Tedaj je bebasti Tinč zastavil »orožnikom« pot. Nekaj trenutkov jih je gledal izpod kolarnice z izbuljenimi očmi. Potem pa je planil k njim. Najbližnjemu je strgal »puško«, močno palico, in začel neusmiljeno mlatiti z njo po »orožnikih«. Vsakdo jih je dobil nekaj po glavi in hrbtu, preden so se razbežali. Inge, ki se mu je skušala postaviti po robu, pa je Tinč zgrabil za njene dolge kite, jo potegnil preko meje in ji naložil še nekaj gorkih. Razleglo se je jokanje in vpitje. Tudi ostala dva »razbojnika« sta prišla na dan in z začudenjem opazovala Tinčevo početje. Le mala Urška si je našla v travi lep kolač in ga brezskrbno mlela. Ko je Tinč opravil z »orožniki«, se je najprej zmagoslavno ozrl naokoli, potem pa stopil k Vančku, ki se je medtem že dvignil in potegnil velik kos potice izza srajce. Fantek je smehljaje pogledal svojega rešitelja in mu ponudil večji kos potice, rekoč: »Ha, Tinč, pa sva jih le!«

Vtem so se gostje v zidnici razdelili v več skupin. Vsaka je vodila svoj razgovor, vsi pa so pridno praznili kozarce.

V svoji okolici je imel glavno besedo župnik Pogačar. Poln obraz se mu je svetil, tudi široki vrat je imel ves poten. Odpel si je kolar, mahal z rokami in govoril gledajoč predvsem šolskega upravitelja, ki se očitno ni strinjal z njegovim mišljenjem. »Jaz pa pravim, da za človeško srečo ni glavno znanost marveč vera. Rekli ste, da so Haložani premalo dovezetni za vse kar je novega v kmetijstvu in predvsem v vinogradništvu, da je njihova izobrazba prenizka vnema za šolo premajhna, da otrok, ko zapusti šolo, pozabi cel obrati in pisati. Vse to je morda res, toda ponavljam, da to ni glavno. Kaj pomaga na primer Poljancem njihova izobrazba? Bil sem med njimi deset let in dobro jih poznam. V mnogih hišah imajo radio, njihove obdelujejo s stroji, vozijo se s kolesi in celo motocikle imajo, žene in dekleta se oblačijo v žamet in svilo, vsaka vas ima društvo, ki skrbi za igre in zabave, toda pogledajte jih z druge strani! Duhovnika ne spoštujejo, pri obhajilni mizi jih ni videti, misijonarjem se smejejo, namesto k maši zahajajo v gostilno, fantje so podivjani, vsako leto zakoljejo po enega ali dva, niso zadovoljni s svojo zemljo, čeprav jim rodi več kot haloška. V mesto odhajajo za lažjim delom, tam propadejo, dekleta se vračajo domov z

Domač kis

Domač kis je mnogo boljši in tudi bolj zdrav kot kupljene esence, ki jih marsikateri želedec sploh ne prenese. Kis si lahko napravi vsaka kmečka in podeželska gospodinja, pa tudi v mestu se da napraviti domač kis.

Sveže, komaj opešane sadne tropine razdrobi in vsuj v snažno kad. Rahlo potlači in pusti 4 do 5 dni. Posoda naj bo pokrita, da ne pridejo poleg mušice in drug mrčes. Ko se tropine dobro ogrejejo, da so tople, nalij nanje vode, toliko, da stoji čez. Pusti to stati teden do deset dni, nakar odcedi kis, ki zdaj še ni posebno močan, tropine sprešaj ali na kak drug način ožmi, kis pa nalij v snažen sod, ki ga uporabljaj vsako leto samo za kis in za nič drugega. Ne sme biti niti najmanj plesniv ali da bi imel kak tuj duh. Tak duh se namreč takoj čuti v jedi in taka jed ni okusna. Kis pusti stati v vodi vsaj tri tedne, da se zagriže. To se pravi, očetne kisline použijejo ves alkohol, ki se je naredil iz preostalega sadnega sladkorja v tistih dneh, ko so se tropine »grele«. Navadno se napravi povrh kisa prevleka, klobuk imenovana. Tega ne jemlji proč, ker ščiti kis pred slabimi bakterijami. Seveda mora biti sod dobro zaprt.

Če nimaš možnosti, da si napraviš kis za vse leto in ti ga začne že pred jesenjo primanjkovati, si pomagaš takole: preden ti popolnoma zmanjka kisa, skuhaj suhih hrušk ali jabolčnih krhljev, ohladi vodo in jo nato mlačno vlij v preostali kis. V kratkem času se bo zopet zagrizel. To naredi tudi, če je kis premalo hud.

Nekmečka gospodinja pa si pripravi kis naslednje: Dokler so jabolka, spravi v enem ali dveh dneh jabolčne olupke in daj v kozarec s širokim vratom. Najbolje v takega, ki ga imaš za vlaganje. Da bo

kis močnejši, razreži še nekaj celih jabolk na krhlje, nato pa napolni z vodo. Kozarec postavi na toplem prostoru v kuhinji in pusti stati teden ali dva. Kmalu boš videla, da se je napravil povrh »klobuk« in takrat ga že lahko poskusiš. Posoda naj bo vedno pokrita.

Tudi kis iz suhega sadja si lahko pripraviš. Skuhaj suhega sadja, jabolka ali hrušk, ohladi, da je mlačno in daj na zmerno toplem prostoru. Za vsak liter suhega sadja lahko vzameš 4 do 5 litrov vode. Kuhane krhlje poberi iz vode. Vodo, ki je malo sladka, vlij pol ali en liter dobrega sadjevca ali vina. Pusti dva do tri tedne, da se zagriže in dober kis je gotov.

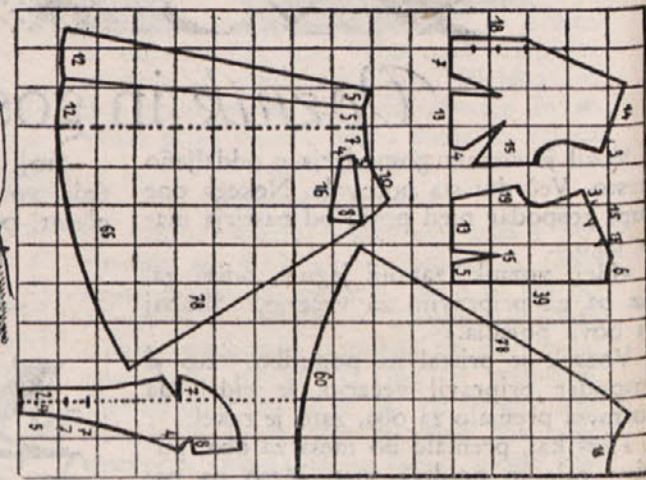
Okna morajo odgovarjati svojemu namenu

Naj bo stanovanje še tako preprosto opremljeno, če je svetlo in sončno, je gotovo prikupno in prijazno. Kdor si zida novo hišico, naj polaga največjo pozornost primernemu številu ter obliki oken. Svetlobe in sonca ni nikoli preveč! Na deželi se sploh premalo zavedamo pomena svetlega in sončnega stanovanja. Kmečki človek, ki je ves dan na zraku in soncu, si misli, da sonca ne potrebuje še v kuhinji in v sobah. To je popolnoma zgrešeno mišljenje! Že res, da poteka večji del kmetovega življenja v naravi, vendar preživi dolge zimske mesece v temnih sobah in zatohli kuhinji.

KRALJICA ZDRAVILNIH VRELCEV
pri obolenjih: žolča, jeter, želodca, dihalnih organov, kakor tudi pri stvarjanju peska in kamnov v ledvicah, žolčniku in mehuru, odlična pri gorečici

Okna služijo zgolj namenu, da dopuščajo vstop sončnim žarkom v naša stano-

Danes prinašamo poletno obleko s krojem. Prav hitro si lahko sešijete to enostavno in vendar okusno obleko. Potrebujete 4.50 m lahkega blaga 90 cm širine, za ovratnik pa še nekoliko belega pikeja. Kroj je narisano na kvadratnih 10x10 cm, mere so v centimetrih. Ne pozabite dodati za šive in obilo uspeha!

Poletna obleka

ja! Lončnice lahko postavimo v notranjost stanovanja samega. Rastline v stanovanju zelo poživijo domačnost. Nekaj pa moramo vedeti: V spalnicah imejmo samo zelene rastline s čim večjimi listi, ker s tem dosežemo dvoje: olepšamo sobo in ji dovajamo vedno sveže količine kisa, ki jih rabimo pri dihanju. Opojno dišečega cvetja ne smemo nikoli imeti v zaprti sobi, zlasti pa ne v spalnici.

S takimi malenkostnimi spoznanji in ukrepi bomo prispevali k izboljšanju higienskih razmer v naših domovih!

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kako vemo, da je komu slabo ali da je zbolel?

Pri igri ali športu, posebno pa na izletu, pride komu nenadoma slabo. Temu uteg-

daljši hoji; nerazpoložen je in pobit; glava ga boli; vročino ima; v prsih ga zbada, srce mu tolče, v trebuhu čuti bolečine; sili ga na bruhanje, vrtil se mu in megla pred očmi, zmanjkuje mu zraka.

Na drugem lahko opazi:

Železnokapelski **Carinthia**
Lithion vrelci

ne biti vzrok prevelik napor, začetek kakšne bolezni ali pa ima kako napako ali slabost v svojem telesu. To navadno ne pride naenkrat. Najprej se niti sam ne zaveda, da mu je slabo. So tudi taki, ki jih je sram priznati, da jim ni dobro, in hočejo zdržati do konca.

Ni sramota, če kdo oboli ali če se utruji prej od svojih tovarišev. Vsak bo pokazal svojo plemenitost in tovarišstvo, če takoj priskoči na pomoč človeku, ki ne more naprej ali mu pride slabo.

Zato se mora vsak naučiti, da zna opazovati sam sebe in svoje tovariše, da že v začetku lahko opazi prve znake onemoglosti ali bolezni, ki se razvija.

Sam na sebi lahko občuti:

Da nima teka; medtem ko vsi drugi na izletu z veseljem in veliko jedo, njemu ni dobro, zato je malo in brez volje; mrzli ga po hrbtu, lahno drgeta, kadar sede po

Da mu ni do jedi, da se odteguje veseli družbi tovarišev, da zaostaja na izletu, posebno pri vzponu, v obraz je vidno bled, ustnice so mu posinjele in težko diha.

Vse to so znaki, po katerih lahko na sebi ali na drugem spoznamo, da je utrujen ali da se začneja kaka bolezen. Zadoosti je, da kdo občuti ali vidi katerega izmed teh znakov. Takoj mora povedati to sopotnikom, da ne bi zaradi nepazljivosti in lahkomišelnosti nastala hujska bolezen in večja škoda.

Ne smemo pa pri tem zaiti v drugo skrajnost in videti znake bolezni tudi tam, kjer jih ni.

Kaj smo lahko videli na velesejmu v KELAG-paviljonu

KELAG je imela v svoji koji na velesejmu razstavo z namenom, da bi občinstvu nudila pregled o predmetih, ki jih morejo odjemalci-KELAG toka nabaviti v okviru razširjene akcije za električno orodje brez pribitka v 24-mesečnih obrokih.

Akcija, ki jo je KELAG v sodelovanju z združenjem elektroinstalaterjev in gremijem trgovcev z električnimi predmeti in železom započela, obsega vse vrste električnih štedilnikov, električne zbiralnike za vročo vodo, hladilnike, električne parilnike za krmo in električno kurjenje pralne stroje. Akcija ni omejena niti na KELAG-prodajalnice niti na posamezne proizvajalce. Edini pogoj, da je orodje opremljeno z velikim avstrijskim preizkusnim znakom, ki jamči, da to električno orodje odgovarja varstvenim predpisom. Na razstavi je bilo pri-

kazano takšno orodje v različni velikosti ter so imeli interesni dober pregled o najnovejših fabrikatih. Razveseljivo je, da je tudi deželna družba za Koroško nastopila pot produktivnega sodelovanja s trgovino in obrtjo. Če spomnimo, da je v tej zvezi tarifa 30 grošev za KELAG-tok v gospodinjstvu in kmetijstvu znatno cenejši kot v večini ostalih zveznih deželah, je jasno, da ni samo nabava orodja, temveč tudi obratovanje s KELAG-to kom preskrbljenim področjem danes izredno poceni.

Informacija o razdelitvi toka je ponazorovala velika slika, kjer je bil razviden razvoj omrežja KELAG v letih 1948—1954. Koncem preteklega leta je število velikih in malih transformatorskih postaj doseglo 755, dolžina visoke napetosti 1619 km ter dolžina nizke napetosti 2989 km.

nezakonskimi otroki. Poglejte Haloze! Tu je doma še prava krščanska skromnost in ponižnost. Ne upirajo se premajhnemu plačilu, ne preklinjajo, ker se jim godi slabo, zadovoljni so z malim. To ljudstvo je verno in pošteno, zato ga imam rad. Res, ni brez greha, po vojni se je nekoliko preveč razpaslo pijančevanje in razbrzdano življenje, toda to ni nič v primeru s tem, kar se dogaja na Polju, kjer so ljudje, kakor pravite, prosvetljeni.

Na drugem koncu dolge mize je imel prvo besedo Alfred Wagner. Okoli njega so se zbrali sami »gospodarstveniki«, trgovci in vinogradniki. Govorili so zdaj slovenski, zdaj nemški.

»Jaz pa pravim,« je razlagal Wagner trdo, ostro, »dokler se ne bodo odprle meje našemu vinu in dokler bodo prihajala k nam cenejša vina, posebno dalmatinska in banatska, tako dolgo naša vina ne bodo imela prave cene.«

»Seveda, seveda!« so pritrdili »strokovnjaki.«

»Zu meiner Zeit war es anders,« je Wagner nadaljeval. »Ni se bilo treba bati, da ti bo vino ostalo v kleti, ali da ga boš moral dati pod ceno. Mirno si obdeloval vinograd, jeseni pa so prišli kupci iz Gradca in drugih avstrijskih mest in kupili vse, kar si imel. Meja, samo meja je vsega kriva. Da steckt der Hase in Pfeffer.« Pomenljivo se je ozrl okoli in po-

novil: »Samo meja je vzrok današnjih težkih časov. So ist es, meine Herren!«

»Meja je dobra,« je ugovarjal Mernik, ki je veljal za trdega Slovenca, »toda odpreti bi jo morali za naša vina.«

»Tudi jaz pravim tako,« je pritrdil Munda, ki je takoj presodil, da je Wagner v manjšini.

Wagner se ni dal ugnati. Pripovedoval je o veliki bodočnosti Haloza, predvsem o zaslužku velikih vinogradnikov in vinskih trgovcev, če bi padla severna meja. Govoril je bolj in bolj drzno, saj je čutil, da ni nikogar ki bi se mu znal ali upal postaviti po robu. Slednjič je govoril samo še nemški. Ker je postalo ozračje vendar preveč napeto, je Munda pridno točil in slednjič spraval pogovor na ugibanje o jesenskih cenah.

Slapar je že precej vinjen zbral okoli sebe nekaj gospa, med njimi sta bili Munda in njegova sestra Vera, ter jim razgret govoril o filmih ki jih je gledal pozimi v Mariboru. Od filmov je prišel na gledališče, od gledališča na koncerte. Med govorom je ujel trenutek, da je vrnil Mari njen vroč pogled.

»Gospod doktor, zapojte nam kaj!« ga je slednjič prekinila Zebova žena.

Slapar se je sprva nekaj branil, slednjič pa se le dvignil. Gospe so medtem umirile omizje, gostje so le neradi opustili svoje pogovore in se ozrli na Slaparja, ki je že držal poln kozarec v rokah in čakal.

Nekaj hipov se je oziral okoli sebe, potem pa je zapel s svojim močnim baritonom:

En starček je živel
tam v vinskih gorah...

Stopil je korak od mize, se oklenil polne čaše z obema rokama in se obrnil proti oknu, da se je sonce z zadnjimi žarki zablješčalo v vinu in obsijalo tudi njegov obraz. Pel je, nepremično zroč v čašo zlatega vina. Pozabil je na vse okoli sebe, živel je samo z dobro kapljico in pel samo njej:

Prav pridno je držal
kozareček v rokah,
zahajal k prijatelom
je pevskim.

Ko ura pa pride,
Ločitve je čas,
on vzame kozareček
in reče na glas:

Oče nebeški, glej,
še en kozareček zdej,
hvalo bom vekomaj, vekomaj pel.

Tedaj se je družba dvignila in zapela mogočno, silno:

Oče nebeški, glej,
še en kozareček zdej,
hvalo bom vekomaj, vekomaj pel...

Pesem je donela skozi odprto okno, se razlivala po Mundovem vinogradu in se dvigala na vrh, kjer je stopal stari Tur-

kuš s težko škropilnico na ramenih v svojem majhnem vinogradu od trte do trte. Ktrata mu je napolnila škropilnico vselej samo do polovice, vendar so se mu ramnice že močno zajedle v ramena, da je rezalo in peklo. Bil je poten in močno utrujen, a škropil je prav tako pazljivo kakor dopolne. »Nič se ne boj, trtica,« je govoril med delom, »bolezen ne bo mogla do tebe, dokler te bom jaz gojil. Lepo si poglala, čuval te bom, da boš lahko vzcvela in bo grozdje dorastlo in dozorelo, samo če bo ljubi Bog poslal lepo vreme. Tako, ti imaš dovolj! Kaj pa s tabo? Sam si, kol, sam. Le čakaj, jeseni ti bom zasadil mlado nevesto.« Prijel se je za osamel kol in stopil k naslednji trti. Ker je imel za škropljenje zadnjih deset let isto obleko, je bila vsa raztrgana in ni bilo mogoče spoznati, kakšne barve je bila nekoč. Tudi brado in brke mu je poškopilo, ves je bil modrikast kot živ opomin peronospori.

Ko je zaslila znano pesem, se je ozrl doli na Mundovo hišo. Oči so se mu zasenčile.

Kje so tisti časi, ko so tudi k nam prišli ljudje, si je rekel, in smo peli ves dan in vso noč? Zbrali smo se in pili presladko vince in peli prav isto pesem. Naš oče, Bog jim daj dobro, so se dvignili, ko je bilo najbolj veselo, vzeli v roke polno ročko, se ozrli proti nebu in zapeli:

(Nadaljevanje sledi)

Metljivost goveda in drobnice

Po podatkih Veterinarskega znanstvenega zavoda v Ljubljani so letos ugotovili metljivost v mnogih krajih po Sloveniji. Goveja živina je v nekaterih okoliših, zlasti na Dolenjskem in Štajerskem skoraj vsa okužena. Metljivost so začeli zdraviti marsikje šele proti koncu zime namesto že jeseni. Zaradi tega je utrpela živinoreja občutno škodo.

Zakaj je treba metljivost pravočasno zdraviti?

Predvsem moramo vedeti, kaj povzroča bolezen in kako jo zatiramo. Povzročajo jo majhni črvi, ki živijo v jetrih goveje živine, ovc in koz. Redkeje jih najdemo pri prašičih in konjih. Pravimo jim metilji ali metljaji. To so ploščati zajedavci, zelo podobni zelenkastovemu lističu, ki je 2—4 cm dolg in centimeter širok. Zajedavec ima dva priseska, s katerima srka telesne sokove svoje žrtve. Oplaja se in leže jajčeca v žolčnih vodih jeter. Jajčeca se zanesejo z žolcem v čreva in potem z iztrebki na prosto.

Metilj znese v svojem življenju po nekaj deset tisoč do milijon jajčec. Zadržuje se lahko tudi 5 let v jetrih. Lahko si mislimo, kakšno škodo utegne povzročiti na stotine metiljev spričo takšne plodnosti, kolikor jih najdemo v jetrih zaklane živali.

V jajčecih, ki jih metljaja žival odlaga z blatom, je že razvit zametek metilja. Pri ugodni toploti in vlagi se iz jajčka v dveh do štirih tednih razvije ličinka, ki se z migetalkami živahno premika po luhah ali vodi močvirnih tal. Ličinke iščejo polžka-mlakarja, da bi se vanj zarile. V polžku se namreč nadalje razmnožujejo in preobrazujejo v ličinke.

Po 6—10 tednih se ličinke prilepijo na travo, na dno mlakuž ali na hišice polžkov. Živina, ki se pase po močvirnih zemljiščih, požre ličinke s travo ali pa jih popije z vodo in se tako okuži. Prav tako pa se lahko naleže zalega metilja s semom z okuženih zemljišč.

V prebavilih prebavni sokovi razkrojijo trd oklep ličink; ličinke pa se nato zarijejo v črevesno sluznico, od koder jih kri zanese v jetra. Včasih pa predrejo črevo in se zarijejo v površje jeter. Z ostrimi, bodečimi luskinami se potem zajedajo in rijejo po jetrih, dokler po šestih do osmih tednih ne prispejo v žolčne vode. Na potovanju skozi jetra razjedajo tkivo, ki potem ostane zmeraj pokvarjeno. V žolčnih cevih dorastejo v zrele metilje, ki začnejo potem leči jajčeca.

Metljaji škodujejo živalskemu telesu, ker mu pijejo življenjske sokove in ker pokvarijo jetra ter žolčne vode. Izločujejo tudi snovi, ki zastrupljajo organizem. Zaradi tega se razvije dolgotrajno vnetje jeter in žolčnih vodov, kakor tudi slabokrvnost. Živali začnejo hujšati, niso ješčice in ne izkoriščajo dovolj zaužite krme. Očesne sluznice so blede, koža ni prožna, dlaka je kuštrava. Krave imajo manj mle-

ka in telijo slabotna teleta. Hudo okuženo govedo dobi tudi drisko.

Kako spoznamo bolezen?

Če začne živina, ki je zaužila krmo z vlažnih zemljišč, brez očitnega vzroka hujšati — ali če smo jo napajali z mlakužo — je to vselej sumljivo znamenje, da gre za metljivost. V takem primeru je treba poklicati živinozdravnika, da pregleda iztrebke, ali pa pošljemo živalsko blato v pregled.

Pred tridesetimi leti je bila metljivost še neozdravljiva bolezen. Zdaj pa imamo učinkovita sredstva, ki uničijo metljaje v jetrih.

Letos predvsem pa prihodnjo zimo je tudi pri nas nevarnost za pojav metljivosti, ker je bilo močno deževno vreme. Zato je — čim opazimo zgornje znake

Pred izkopom krompirja

Krompirjevka ranih sort krompirja kaže sliko dozorevanja. Kdor je posadil krompir rano in ni škropil proti krompirjevi plesni (Kartoffel-Kraut und Knollenfäule), mu je ta nasad skoraj docela uničila. Kjer pa so sadili rane sorte pozno v maju in začetkom junija, tam so ostali nasadi manj napadeni. Kljub temu kaže čima že znake dozorevanja. Ugotovili pa smo lahko, da so se zadnje dneve, ko smo imeli sončno vreme, gomolji znatno zdebelili.

Da bi preprečili okužbo po krompirjevi plesni na gomoljih, kar je nevarno predvsem v lahki peščeni zemlji in na nasadih, kjer je krompir plitvo sajen, je nujno, da pokosimo cimo in jo spravimo z njive. Dež namreč spere glivice v zemljo in te napadejo gomolje. Gomolji, napade-

Mešajmozelenokrmo, daboveč mleka

Iz gospodarskih razlogov je zelo važno, da zelena krmila pred pokladanjem mešamo, kajti s tem ustvarjamo boljše razmerje med beljakovinami in škrobno vrednostjo in ne zapravljamo dragocene beljakovine.

Tukaj nekaj primerov mešanja zelenih krmil zaradi spopolnitve, izravnanja in boljše izrabe hranljivih snovi:

Dnevno molznost 10 litrov dosežemo z naslednjimi mešanici krme:

- 1.) 45 kg mlade trave s travnika in 3 kg ovsene slame;
- 2.) 45 kg črne detelje v času cvetenja in 4 kg ovsene slame;
- 3.) 35 kg črne detelje v času cvetenja, 10 kg zelene koruze v mlečni zrelosti in 4 kg ovsene slame;
- 4.) 20 kg črne detelje pred cvetom, 35 kg zelene koruze v mlečni zrelosti in 3 kg ovsene slame;
- 5.) 30 kg mešanice njivskega graha in grašice z žitom, 4½ kg suhih rezancev (Zuckerübenschnitzel) in 6 kg ovsene slame;
- 6.) 30 kg lucerne v cvetu in 25 kg zelene koruze;
- 7.) 25 kg krmskega ohrovta (Markstammkohl), mesto ohrovta vzamemo lahko 25 kg pesnega perja, ali 25 kg ogrščice (rapsa) ali enako količino repice (ripsna);
- 8.) 4 kg sena, 10 kg krmske pese, 4 kg slame.

Za dnevno molznost 15 litrov mleka bi bilo treba dati kravi naslednje mešanice:

- 1.) 55 kg trave s travnika in 2 kg ovsene slame;
- 2.) 60 kg črne detelje v cvetu in 2 kg ovsene slame;
- 3.) 50 kg črne detelje v cvetu, 10 kg zelene koruze v času mlečne zrelosti in 2 kg slame;
- 4.) 30 kg travne deteljine, 30 kg zelene koruze in 4 kg sena srednje kakovosti;
- 5.) 30 kg črne detelje pred cvetom, 45 kg zelene koruze v času mlečne zrelosti in 1 kg ovsene slame;
- 6.) 25 kg lucerne in 50 kg zelene koruze;
- 7.) 35 kg lucerne v cvetu in 30 kg zelene koruze;
- 8.) 30 kg krmskega ohrovta; mesto ohrovta vzamemo lahko 30 kg pesne-

ga perja ali 30 kg ogrščice (rapsa) oz. repice (ripsna), 5 kg sena, 20 kg krmske pese, 4 kg slame.

Za dnevno molznost 20 litrov pa bi bilo treba dati kravi v navedenih primerih-torej v obrokih s travo in deteljo za 15 litrov mleka povprečno okrog 15 kg trave več ali 15 kg več črne detelje in bi bilo pokladanje ovsene slame opustiti. Količina lucerne bi v zadnjem krmilnem obroku z lucerno lahko ostala ista, potrebno pa bi bilo, pokositi jo pred cvetom in dodati dnevno še 10 kg krompirja.

Za 22 litrov mleka dnevno bi bile potrebne naslednje mešanice:

- 1.) 60 kg grašičnega ovsca, 4 kg sena srednje kakovosti, 2 kg koruznega zdroba ali 3 kg pšeničnih otrobi;
- 2.) 25 kg lucerne, 25 kg zelenega žita 4 kg sena srednje kakovosti, 2 kg koruznega zdroba.

Skrbimo v jeseni tudi, da zelena krma predvsem pa pesno perje ne bo onesnaženo s prstjo, ker povzroča prst pri kravah šestokrat nevshečno drisko in s tem tudi močno hujšanje!

Navedel sem nekaj okvirnih primerov »zelenega« krmiljenja molznih krav v poznem poletju in v jeseni.

Strokovno utemeljitev in upravičenost navedenih mešanic za različno visoko molznost pa lahko absolventi naših kmetijskih šol preračunajo doma iz krmskih tabel, ki smo jih dali na razpolago za praktično uporabo.

Agrarni svetnik Fr. Vernik

ni od glivice krompirjeve plesni, so podvrženi gnitju.

Ko smo pokosili cimo, pustimo krompir še 10—14 dni v zemlji, da dozoreva. Nato šele bomo pristopili k izkopu.

Pri izkopu in spravljaju krompirja glejmo, da bo ta prišel suh in ohlajen v klet. Čeprav je vroč dan, ko spravljamo krompir in so se gomolji občutno segreti, ni nevarnosti, da bi bili podvrženi gnitju, če jih bomo pravilno vskladili.

Najbolje je, da po izkopu gomolje nasujemo v tanki plasti na hladnem mestu, da se ohladijo in umirijo. Po izkopu gomolji še močno dihalo, pri čemer izhlapevajo svojo vlago. Če bi take gomolje spravili v klet, bi nam pričeli prav kmalu gniti. Čež štirinajst dni se gomolji pomirijo in tudi primerno ohladijo, da jih lahko vketimo.

Koroški Slovenci!

Naša skupna volja, da uredimo tudi še poslopje naše kmetijske šole, bodi tako močna kakor sta bili naša želja po tej šoli in borba za njeno ustanovitev. V kolikor še nismo, pomagajmo s svojim prispevkom.

Skupna volja in skupno delo vedno rodita dobre sadove!

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Nekaj za naše hišne pomočnice v mestu

II.

„Kako pa je kaj določeno v postavi zaradi plače in počitka,“ me je vprašalo zvezdavo deklet, ki si je tudi želela v mesto. Žal, da ji zaradi plače nisem mogel obljubiti na podlagi zakona kako posebno veliko številko v šilindih, ker zakon glede višine plače samo pove, da se določi po dogovoru, navadno v višini, kakor je pač v tem kraju splošna navada, tako rekoč po potrebi. Treba je pač, da se prej ali slej vsaka korazgovori z znanci ali pa pri posredovalnicah, ki gotovo ne bodo ponujale previsoko plačo. Plačuje se navadno za mesec nazaj, prvega prihodnjega meseca, če se pa hrana po dogovoru ne daje, pa se plača domenična hranarina polmesečno naprej. V takih slučajih mora pač hišna pomočnica, ki je zadovoljna, da hrano išče kje drugod, dobro vedeti, koliko jo stane primerna hrana zunaj hiše.

Predno preidemo na vprašanje počitka, je treba omeniti, da mora sobica pomočnice biti zdravju primerna, se mora zaklepiti od znotraj, kar velja za vsak prostor, kjer pomočnica spi, če tudi morda ni soba, vendar pa mora dobiti služkinja še kak prostor, kjer lahko zaklene svoje stvari.

Kar se tiče počitka, pravi zakon, da mora imeti pomočnica vsaj devet ur za spanje, to je prilično od devetih zvečer do šestih zjutraj. Gotovo pa bodo med službo nastale tudi kakke izjeme, ki se pri posebnih prilikah lahko uredijo, če se stranke med seboj zastopijo, če so službodajalci dobri in je pomočnica pridna.

Posebno v zvezi s prehrano ima pomočnica skupaj prilično dve uri na dan časa, to se pravi, da lahko v miru zaužije, kar ji gre. Pomočnica, ki je mlajša, kakor 16 let, mora imeti 11 ur časa za počitek in 3 ure čez dan. Če ni sporazuma, se omenjene ure za počitek skrajšajo, če pridejo v poštev nujna in neodložljiva dela, če pa trajajo posebno dolgo, se navadno da posebna odškodnina.

Četudi ni vsaka nedelja na razpolago sami služkinji, ima vendar vsako drugo nedeljo od treh naprej osem ur prosto, ko ji ni treba biti doma ali pa lahko doma zase kaj dela. Vrhu tega ima možnost, da porabi tudi še med tednom en popoldan, ki se dogovorno določi, štiri ure zase in gre tudi lahko kam stran, navadno med drugo in okoli pete ure. Med dobrimi in poštenimi strankami tak dogovor od časa do časa ne bo težak, ker se mora pač eden na drugega ozirati in si medseboj pomagati. Na tak dan ima pomočnica pač namesto dvehurnega počitka pri jedi samo eno uro. Sporazumno pa je tudi mogoče, da ima pomočnica namesto štiriurne odsotnosti tedenski popoldan, kakor posebno nedeljo prosto.

Tudi na letni dopust si pridobi pomočnica pravico, če v redu služi že najmanj devet mesecev in sicer od prvega do petega leta službe dvanajst dni; dopust more pomočnica nastopiti v času, ki se med službodajalcem in pomočnico dogovorno določi, tako da ne trpi nobena stranka. Na željo službodajalca pa se more ta čas razdeliti na dva izostanka po šest dni.

Če pomočnica po najmanj 14-dnevni službi resno zbolí ali se ponesreči tako, da službe ne more opravljati, ne da bi bila sama kriva, ji pristojna plača in kar spada zraven, skozi 14 dni, če je pa služila že več kakor šest mesecev, pa plača za štiri tedne. Tudi če pomočnica za en teden iz važnih razlogov ne bi bila v stanu opravljati službo (na primer smrtni slučaj), dobi dotično tedensko plačo, v nobenem slučaju pa se zaradi tega pomočnico ne more odpustiti.

Razumljivo je, da mora službodajalec pomočnici po izstopu iz službe na zahtevo dati pismeno spričevalo o času in vrsti službe, toda brez drugih dodatkov.

Kako varujemo govejo živino pred obadi in muhami?

Preizkusi naslednje recepte: Skuhaj orehovega lista ali zelenih orehovitih lupin v vodi ali kisu. Pest navadnega tobaka pa skuha v litru vode. Na tri dele prilij en del petroleja. Prilij vodi nekoliko neočiščene, surove karbolne kisline. Litru vode pa prilij toliko lizola, da bo postala tekočina bela. Eno teh petih zmesi uporabi tako: namaži žival na najbolj občutljivih mestih, n. pr. po ušesih, vratu, okrog oči, pod trebuhom itd. Recepte sem preizkusil in se po njih ravnam z velikim uspehom že več let.

Slovenska kmečka zveza sporoča:

V letošnjem slabem vremenu je rane sorte krompirja povsod napadla krompirjeva plesin in jih v veliko primerih docela uničila. Obstaja pa tudi nevarnost, da bo napadla še srednje rane in pozne sorte, predvsem Böhmov srednje rani in Voran. Da preprečimo okužbo in uničenje nasada, moramo pravočasno škropiti. Proti krompirjevi plesni moramo škropiti prej, predno se ta pojavi. Čim smo opazili prve rjave pege na krompirjevki, je za škropljenje zadnji čas. Škropimo z bakrenimi preparati (Kupferoxichlorid, Kupfervitriol) s 1—2% koncentracijo.

Istočasno opozarjamo, da nevarnost krompirjevega hrošča še ni minula. Rane sorte, kjer je listje že suho, je hrošč sicer že zapustil, našli pa ga bomo še na poznih sortah. Zato ne opuščajmo rednih pregledov svojega nasada. Čim hrošča opazimo, moramo nasad škropiti. Izmed številnih pripravkov proti krompirjevcu omenjamo Gesarol 50, s katerim škropimo v 0,2% koncentraciji (na 100 l vode 0,25 kg).

Škropljenje proti krompirjevcu lahko povečemo s škropljenjem proti plesni, ker pripravke lahko brez nadaljnega tudi mešamo.

Zaman ves krik in vik

(Nadaljevanje s 1. strani)

da so se počutili tam prav domače in obljubili, da bodo še prišli! Ali ni naravnost škandalozno, da prav tisk gospodarskih krogov napada naše zadrudne žage, ki pomenijo vsaj skromno okrepitev lesne industrije v deželi, ki hoče prav na tem sektorju biti vodilna v državi in ima v svoji prestolici zato svoj posebni letni „lesni sejem“?

Vseh teh napadov mimo spredaj navedenih vzrokov zaradi tega ne moremo razumeti drugače, kakor da so naši skromni gospodarski ukrepi na poti posameznim gospodarskim špekulantom, ki ne morejo javno priznati svojih špekulacijsko-profitarskih računov ter se zaradi tega poslužujejo stare metode izrabljanja šovinističnih strasti za polnitev svojih nenasičnih žepov. Primerov za to je dovolj in najbolj prepričljiv odgovor na vse te napade dajejo delovni ljudje v krajih teh napadenih podjetij in zadrug, ki brez razlike narodnosti pozdravljajo naše zadrudne ustanove kot svoje zaveznike proti do nedavno brezkonkurenčnim lesnim mogotcem. Še bolj pa potrjuje pravilnost teh naših ugotovitev „Allgemeine Bauernzeitung“ sama, ki pri naštevanju „nevarnega slovenskega premoženja“ očitno in namenoma izpušča prav tako slovensko premoženje, ki pa ga izkorišča OVP-jevska gospoda sama. Gotovo le zaradi tega ne našteva Mohorjeve hiše na Viktringer Ringu, kjer kraljuje njen slovenski odložek KLS oz. KDS in zategadelj sramotno zamolči „slovensko lastnino“ Sporthotel Haimlinger v Völkermarkter Strasse, kjer imajo OVP in vse njene podružnice vključno „Österreichischer Bauernbund“ svoje prostore!

Da, gospodje, tudi te stavbe so slovensko premoženje, priborjeno s prihranki našega ljudstva v istem času, kakor za-

družno premoženje, ki ga navajate! In če nam predbacivate še našo več kot skromno tiskarno, naj bo povedano, da smo jo pač ustvarili sami in list tiskamo na lastnih strojih in ne na strojih, ki so jih nacisti ukradli v Sloveniji in jih je kupilo slovensko delovno ljudstvo, kakor je to primer pri tiskanju »Allgemeine Bauernzeitung«.

Taka torej je resnica in bi bilo bolje, če ne bi dvigali starih obrablenih šovinističnih argumentov za svoje vse bolj realne, toda umazane profitarske račune. Prepričani smo, da koroške demokratične množice nemškega in slovenskega jezika ne bodo nasedale takim argumentom, temveč nasprotno našle slej ali prej posebno na gospodarskem področju skupno bazo proti skupnemu kapitalističnemu izkoriščevalcu. Še vedno so bile namreč borba za kruh in borba za lepše življenje proti skupnim izkoriščevalcem bolj močne vezi kot vse zlagane šovinistične fraze. Le tega pa se kapitalistična reakcija boji! Zato ni slučaj, da so povezale z resničnimi in neresničnimi nepravilnostmi pri „KELAG“ tudi naše vprašanje in skušale ustvariti vesplošno zmešnjavo.

Toda delovno ljudstvo ni nasedlo niti ne bo nasedlo v bodoče, ker je že davno prepoznalo dejanske profitarsko-izkoriščevalne namene vseh teh reakcionarnih napadov. Zato je zaman ves vik in krik, koroški Slovenci bomo kot avstrijski državljani mirno nadaljevali v našem gospodarskem prizadevanju in skušali dohajati in slediti vesplošnemu gospodarskemu razvoju v državi. To smatramo kot splošno državljansko dolžnost za slehernega državljana.

„Slovenija Živinopromet“

IZVOZ GOVEJE ŽIVINE, PRAŠIČEV, TELET, KONJ, MESA, MESNIH IZDELKOV, ČREV TER SENA IN SLAME

Telefon: 22-212, 20-905

Brzjavni: SLOVPROMET LJUBLJANA

Baza: PRESTRANEK

Telefon: Prestranek 3

L J U B L J A N A

Jugoslavija

Dalmatinova 1/I

poštni predal 222

Pivovarna Schleppe

od leta 1607

CELOVEC - KLAGENFURT, Podgora-Unterbergen

Elektro-podjetje

Išče monterja, ki je verziran v vseh strokovnih panogah inštalacije in v delu na prostih vodih ter sposoben popolnoma samostojnega dela.

Nadalje elektro-tehnika, ki je usposobljen za samostojno planiranje in projektiranje ter offeriranje električnih naprav. Hkrati pa bi le-ta moral biti tudi pripravljen izvrševati eventualna monterjska dela.

Prijave s kratkim življenjepisom in event. referencami naj se pošljejo na upravo lista pod števil. Sch/34.

Oglašanje prinaša uspehe!

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebinsko odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

10% ANZAHLUNG
REST BIS ZU 24 MONATSRATEN
KEINE ZINSENBERECHNUNG

ERWEITERTE
**ELEKTRO
GERÄTE
AKTION**
DER
KELAG

HALLE 15 AUF DER KÄRNTNER MESSE 1954

K 40805

IM ZUSAMMENWIRKEN MIT DER INNUNG DER
ELEKTROINSTALLATEURE UND DEN GREMIEN
DES ELEKTRO- UND EISENWARENHANDELS

Specialna trda plošča, priljubljeni kvaliteten izdelek, univerzalno uporabljiv

ekstra trda plošča, izdelek, ki vzdrži močne obremenitve

plošča z umetno plastjo, trda vlaknena plošča, na obeh straneh z izborno umetno smolnato plastjo za ekstremne obremenitve

plošča s krovno plastjo za stenske obloge in izdelavo oprave (pohištva)

emajlirana plošča z in brez desina pečnice za stenske obloge in kot obložek za plošče

drzalna in ustnjata plošča za opremo prostorov in notranjo izgradnjo vozil

duplex plošča, sestojeca iz dveh zlepljenih Funder-plošč za vrata in opravo itd.

akustična plošča z vrtanimi luknjami ali razami, omejuje zvok in hrup

dekoracijska plošča, luknjana, za izložbena okna in oblikovanje razstav

podna plošča, specialno kaljena, spahnjena na zareze

ZAHTEVAJTE VZORCE IN CENE PRI VAŠEM STROKOVNEM TRGOVCU ALI DIREKTNO PRI

**FASERPLATTENFABRIK A. FUNDER JUN.
ST. VEIT / GLAN · KÄRNTEN**